

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสะท้อนเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในหนังสือพิมพ์ไทย” ได้ใช้กรอบความคิด จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

- 1.สรุปข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการจัดระเบียบสังคมของกระทรวงมหาดไทย
- 2.แนวคิดเรื่องการจัดระเบียบสังคม (Social Organization)
- 3.แนวคิดเรื่องการปฏิรูปสังคมสู่การพัฒนาประเทศ
- 4.แนวคิดเรื่องความสำคัญของสื่อมวลชนที่จะช่วยพัฒนาประเทศ
- 5.แนวคิดเรื่องบทบาททั่วไปของการสื่อสารในสังคม
- 6.แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์
- 7.ทฤษฎีสื่อสารมวลชนว่าด้วยควมรับผิดชอบทางสังคม

1.สรุปข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคม

1.ที่มาและปัญหา

1.1 สภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันประการหนึ่ง ก็คือปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก และที่น่าเป็นห่วงมากคือได้แพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งสถานที่ที่ต่อแหลมต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดแห่งหนึ่ง ได้แก่ สถานบริการต่างๆ ซึ่ง ร.ค.อ. ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์ ได้เสนอแนวคิดเรื่อง "คิดใหม่เรื่องปัญหายาเสพติด" ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 9 พฤษภาคม 2543 ว่า "แม้ปัญหายาเสพติดจะหยั่งรากถึงลงจนกลายเป็นปัญหาสังคมมาหลายทศวรรษ แต่นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลับขาดทิศทาง ขาดการประสานการปฏิบัติ ขาดการประเมินผล อย่างต่อเนื่องและขาดการปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รัฐได้เน้นจำกัดอุปทานด้วยการใช้กำลังปราบปรามและสร้างความน่าสะพรึงกลัวของการใช้ยาเสพติด แทนที่จะเน้นการลดอุปสงค์และเสนอทางเลือกใหม่เชิงสร้างสรรค์ให้กับประชาชน ผลที่เกิดขึ้นตามมาจึงทำให้เกิดภาวะยิ่งตึงยิ่งแตก ยิ่งปราบ ยิ่งโต"

1.2 รัฐบาล โดย ฯ พณ ฯ นายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) ได้จัดประชุมระดมความคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดเมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม 2544 ณ จังหวัดเชียงราย โดย ฯ

พน ๙ นายกรัฐมนตรีได้สั่งกำชับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับ ควบคุม ดูแลสถานบริการ และแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งแพร่กระจายยาเสพติดสำคัญต้องมีการจัดระบบควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด โดยให้กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกันพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหา

1.3 ปัจจุบันสถานบริการหลายแห่งยังตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนรำคาญแก่ราษฎรที่มีบ้านเรือนอยู่ใกล้ นอกจากนั้น ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา ดังนั้นการเข้าไปควบคุมกำกับดูแล ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด จึงเป็นการแก้ปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

2. มาตรการทางกฎหมาย

นโยบายการจัดระเบียบสังคมซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนด นั้น มีการปฏิบัติในหลายด้านและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้นซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานบริการมีแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การประกาศกำหนดเขตเพื่อการอนุญาตหรืองดอนุญาตตั้งสถานบริการ (Zoning) การเข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับอายุของผู้เข้าไปใช้บริการ (20 ปีบริบูรณ์) การให้สถานบริการเปิด-ปิด ตามเวลาที่กฎหมายกำหนด และการจัดให้มียาเสพติดในสถานบริการ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

2.1 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการประกอบกิจการสถานบริการเนื่องจากสถานการณ์ขณะนั้น ได้มีบุคคลประกอบกิจการสถานบริการบางประเภท ซึ่งอาจดำเนินการไปในทางกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน หรือจัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิงในสถานบริการนั้นไม่เหมาะสม อันจะเป็นเหตุให้เยาวชนเอาเยี่ยงอย่างจนประพฤติดัวเสื่อมทรามลง ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีของชาติ โดยมีสาระสำคัญคือ กำหนดประเภทของสถานบริการ ข้อปฏิบัติของผู้ขอรับอนุญาตประกอบกิจการสถานบริการ ได้แก่ การห้ามมิให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เข้าไปในสถานบริการในเวลาทำการ การห้ามมิให้มีการดำเนินกิจการสถานบริการในทางที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การควบคุมมิให้มีการแสดงลามกหรืออนาจาร เป็นต้น โดยมีข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเขตพื้นที่ตั้งสถานบริการ ตาม พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509

มาตรา 5 เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรจะกำหนดเขตอันมีปริมาณพลจำกัดในท้องที่ใดเพื่อการอนุญาตหรืออนุญาตให้ตั้งสถานบริการตามมาตรา 4 ก็ให้กระทำได้ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 7 อาคารหรือสถานที่ที่ขออนุญาตตั้งเป็นสถานบริการตามมาตรา 4 ต้อง

(1) ไม่อยู่ใกล้วัด สถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา โรงเรียน หรือสถานศึกษา โรงพยาบาล สถานพยาบาลที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน สโมสรเยาวชน หรือหอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก ในขนาดที่เห็นได้ว่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าว

(2) ไม่อยู่ในย่านที่ประชาชนอยู่อาศัย อันจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง

(3) มีทางถ่ายเทอากาศสะดวก

2.2 การกำหนด Zoning สถานบริการเป็นการใช้กฎหมายมาตรา 5 ประกอบมาตรา 7 แห่ง พระราชบัญญัติสถานบริการ พุทธศักราช 2509 กล่าวคือ การกำหนด Zoning เป็นการประกาศกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตหรืออนุญาตให้ตั้งสถานบริการ ส่วนในเขตพื้นที่นั้นสถานบริการจะมีที่ตั้งอยู่ที่ใดต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 7 ดังนั้นการพิจารณาจึงต้องใช้กฎหมายทั้งสองมาตราประกอบกัน

2.3 กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 และ 6 ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 ได้กำหนดเวลาเปิดปิดสถานบริการแต่ละประเภท

3. รายละเอียดการกำหนดเขตพื้นที่ตั้งสถานบริการ (Zoning)

3.1 กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าสถานบริการปัจจุบันมีที่ตั้งกระจัดกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ ซึ่งทำให้มีผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนั้น หากจัดให้สถานบริการมีที่ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่เดียวกัน (Zoning) ก็จะเป็นประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และจะเป็นผลดีต่อผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ และเป็นผลดีต่อสังคมโดยรวม

3.2 แนวทางเกี่ยวกับการกำหนด Zoning สถานบริการ มีสาระสำคัญ คือ

3.2.1 ให้จังหวัดจัดให้มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่งว่า ยังมีความต้องการที่จะให้มีสถานบริการในจังหวัดอยู่อีกหรือไม่ หากไม่มีความต้องการก็ให้จัดทำเป็นร่างพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดเขตอันมีปริมาณพลจำกัดเพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการทั้งจังหวัด

3.2.2 ในกรณีที่ยังมีความต้องการ ก็ให้พิจารณาเพื่อกำหนดเขตพื้นที่เพื่อ การอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) โดยจัดให้มีการรับฟังความเห็นเพิ่มเติมให้ครอบคลุมจากผู้ เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ประชาชน ครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ผู้นำศาสนา นักธุรกิจ เป็นต้น ไม่ใช่เพียงแต่รับฟังความเห็นจากผู้ ประกอบการสถานบริการเท่านั้น

3.2.3 ในการจัดให้มีเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) ให้จัดให้มีจำนวนน้อยที่สุดและมีขนาดพื้นที่เล็กที่สุด และต้องไม่มีสถานที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 7(1) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 อยู่ในเขต Zoning นั้น โดยขอให้พิจารณากัน ออกจากพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) และถึงแม้ว่าจะไม่มีสถานที่ตาม มาตรา 7(1) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 อยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถาน บริการ (Zoning) แล้วก็ตาม ก็ให้พิจารณาเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงสถานที่ตามมาตรา 7(1) ที่อยู่นอก เขต Zoning แต่อยู่ติดหรือใกล้เคียงกับเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) ด้วยว่า จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญหรือไม่ ถ้ายังก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าว (ที่อยู่นอกเขต Zoning) ก็ให้พิจารณาในระยะหรือขนาดของพื้นที่ Zoning เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความ เดือดร้อนรำคาญด้วย

3.2.4 ขอให้ นำความในมาตรา 7(2) แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาพิจารณาประกอบด้วยเช่นกัน

3.2.5 ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการของจังหวัด ประกอบด้วยผู้แทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปตรวจสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ตามที่กำหนดเป็นเขตพื้นที่เพื่อการ อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) โดยดูสภาพทั้งในเวลากลางวัน และเวลากลางคืนของเขตพื้นที่ เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) และนอกเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ (Zoning) ที่อยู่ใกล้เคียงที่จะได้รับผลกระทบ เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ([http:// www.moi.go.th](http://www.moi.go.th))

ร.ต.อ. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ความเห็นเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคมว่า

(กระทรวงมหาดไทย, ข่าว สป.มท. 2545:7)

เรื่อง “นโยบายจัดระเบียบสังคม เพื่อสร้างคุณภาพ สังคมไทย ในอนาคต”

นโยบายจัดระเบียบสังคม ของกระทรวงมหาดไทย เป็นแผนย่อยในแผนยุทธศาสตร์ เพื่อประกาศสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาล มีแผนดำเนินงาน 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับหลักการบริหารคุณภาพในภาครัฐกิจ และเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในการนำหลักการบริหารคุณภาพธุรกิจมาใช้สร้าง คุณภาพสังคม (social quality) อย่างกล้าหาญ ภายใต้แนวความคิดของ ร.ต.อ. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีขอบเขตกว้างขวางถึงการแก้ไข พ.ร.บ. สถานบริการและ พ.ร.บ. ผังเมือง เพื่อจัด โชนนึ่งสถานบริการ 76 จังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้งนำ ปว. 294 มาใช้ปกป้องสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเยาวชน เพื่อสร้างคุณภาพสังคมไทยในอนาคต

“คุณภาพไม่ใช่สิ่งที่เกิดได้โดยบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่เกิดได้จากความพยายามที่ชาญฉลาด (Quality is never accident. It is always the result of the intelligent effort.)”

ดร. ประเสริฐ สุทธิประสิทธิ์ นำความจริงของคุณภาพบ่งชี้ได้ว่าไว้ในหนังสือคู่มือ การพัฒนาจัดทำและปรับเข้าสู่ ISO 9001:2000 (จัดพิมพ์โดยส่วนวารสารวิชาการ ส.ส.ท.) ซึ่งเป็นหลักการที่ยอมรับ โดยทั่วไปว่า ความสำเร็จของการบริหารคุณภาพในองค์กร นอกจากจะไม่ใช่เรื่องบังเอิญแล้วยังต้องประกอบด้วยวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดของฝ่ายบริหาร จนมีผู้กล่าวว่า ผู้บริหารเท่านั้นที่จะริเริ่มให้เกิดคุณภาพได้

นักบริหารคุณภาพทราบว่ากิจกรรม 5 ส (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) เป็นกิจกรรมพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพเพื่อจัดระเบียบองค์กรก่อนที่จะสร้างนโยบายคุณภาพเพื่อบังคับใช้กับพนักงานทุกคนอย่างทั่วถึง เทคโนโลยีการบริหารระบบคุณภาพในโรงงานมีข้อสรุปที่ตรงกัน คือ โรงงานที่ปลอดภัยและมีคุณภาพที่สุด โรงงานที่สะอาดและมีระเบียบที่สุด ซึ่งหมายถึงโรงงานที่ผ่านการจัดระเบียบองค์กรมาแล้วนั่นเอง ตรงกับหลักบริหารคุณภาพคือ ความมีระเบียบวินัยเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพ

นโยบายจัดระเบียบสังคมของกระทรวงมหาดไทยมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการบริหารคุณภาพเพื่อจัดระเบียบในภาพธุรกิจและอุตสาหกรรมดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากเปรียบเทียบประเทศไทย เป็น โรงงานหรือองค์กรแห่งหนึ่งนโยบายจัดระเบียบสังคมควรเป็นกระบวนการเริ่ม

ต้นในการสร้างระบบคุณภาพให้กับประเทศไทยทั้ง 76 จังหวัด เพียงแต่ผลที่ได้ไม่ได้ออกมาเป็นคุณภาพสินค้าหรือบริการแต่ออกมาเป็นคุณภาพชีวิต (quality of life) ของประชาชนที่ปลอดภัยและเป็นสุขมากขึ้น

Master Plan นโยบายจัดระเบียบสังคม

นโยบายจัดระเบียบสังคมถูกกำหนดขึ้นภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาล นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่มาจากการรับฟังปัญหาของประชาชนและหาแนวทางแก้ปัญหาของชาติ นำมาสรุปเป็น 11 วาระแห่งชาติและ 3 ปัญหาเร่งด่วน คือ ความยากจน ยาเสพติด และคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่อาจแยกจากกันได้ นอกจากนั้นยังสามารถรวมตัวเป็นพันธมิตรและทำลายชาติได้ในชั่วอายุคนเรา จึงต้องสร้างมาตรการหลายอย่างเพื่อล้อมและ โจมตี 3 พันธมิตรนี้พร้อมกัน

ร.ต.อ. ประชัช เล่าถึงจุดเริ่มต้นของนโยบายจัดระเบียบสังคมให้ฟังว่า ไม่ได้เกิดจากความคิดของท่านคนเดียวแต่ถูกสร้างขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาว่า รัฐบาลจะประกาศสงครามกับความยากจน ยาเสพติด และคอร์รัปชัน

ในด้านการประกาศสงครามกับยาเสพติด รัฐบาลได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (work shop) ระหว่างวันที่ 10-11 มีนาคม 2544 ณ จังหวัดเชียงรายที่ประชุมได้มอบหมายให้ ร.ต.อ. ประชัช เป็นประธาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กำหนดอำนาจหน้าที่ที่ต้องดำเนินงาน 4 เรื่องคือ

1. แก้กฎหมายเดิม
2. ออกกฎหมายใหม่
3. สร้างเอกภาพในกระบวนการยุติธรรม
4. ดำเนินการเกี่ยวกับสังคมซึ่งต่อมาได้ขยายความออกเป็นนโยบายจัดระเบียบสังคม

ดังนั้นนโยบายจัดระเบียบสังคมจึงเป็นส่วนย่อย 1 ใน 4 ข้อของยุทธศาสตร์การประกาศสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาล ที่นอกจากจะตัดเส้นทางลำเลียงยาเสพติดทั้งในประเทศและตามแนวชายแดนแล้วยังมุ่งเป้าหมายทำลายจุดปล่อยหรือตลาดจำหน่ายยาเสพติด 3 พื้นที่สำคัญ คือ โรงงาน โรงเรียน และสถานบริการซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

สถานบริการ จึงเป็นเป้าหมายแรกที่กระทรวงมหาดไทยเข้าไปจัดระเบียบเพื่อควบคุมและทำลายจุดปล่อยยาเสพติดอย่างถอนรากถอนโคน จนเป็นที่รู้จักในนามนโยบายจัดระเบียบสังคม ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2544 เป็นต้นมา

ขั้นตอนการจัดระเบียบสถานบริการ

พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 แบ่งประเภทสถานบันเทิง (entertainment center) ออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. สถานที่เต้นรำ (คลับ, เรค)
2. ร้านอาหารที่มีหิ้งงูบบำเรอ
3. สถานบริการอาบ อบ นวด
4. สถานที่นั่งฟังเพลง

สถานบริการประเภทที่ 1-3 ต้องขออนุญาต ส่วนประเภทที่ 4 ไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่แจ้งล่วงหน้า 15 วัน ก็สามารถเปิดได้เลย ซึ่งเกิดช่องว่างทำให้มีการเปิดสถานบันเทิงผิดประเภทมากมายซึ่งทั้งหมดนี้จะถูกนำมาจัดระเบียบใหม่ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 นำ พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 มาปิดฝุ่นเพื่อบังคับใช้ให้ปฏิบัติถูกต้อง 4 เรื่องคือ

- เปิดถูกประเภทและปิดไม่เกิน 02.00 น.
- ห้ามเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าสถานบริการยกเว้นคนทำงานภายในสถานบริการ(อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี)
- ห้ามมียาเสพติด
- ห้ามการแสดงไม่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 จัดโซนนิ่งสถานบริการตามมาตรา 5 ของ พ.ร.บ. สถานบริการให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด “ปริมาตรจำกัด” (โซนนิ่ง) สำหรับพื้นที่ที่ควรเปิดและไม่ควรเปิดสถานบริการ โดยจัดทำเป็น 2 คำถามมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด รับฟังเสียงของประชาชนคือ

1. จังหวัดใดบ้างที่ไม่ต้องสถานบริการ
2. ถ้าต้องการมี ควรอยู่ที่ใด

โครงการระยะที่ 1 มีจังหวัดเข้าร่วมโครงการ 14 จังหวัด รวมทั้งกรุงเทพฯ ในจำนวนนี้มี 5 จังหวัดที่ไม่ต้องการสถานบริการ คือ สุโขทัย พิจิตร อ่างทอง นครนายก สตูล สถานบริการในเขต

กรุงเทพฯ มี 3 โซน คือ พัฒนพงษ์ เพชรบุรีตัดใหม่ รัชดาภิเษก ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตารางกิโลเมตร จากเดิม 160 ตารางกิโลเมตรและใครจะสร้างตรงไหนก็ได้

โครงการระยะที่ 2 มีจังหวัดแจ้งเข้าร่วมโครงการแล้ว 18 จังหวัด รวมทั้งการกำหนดพื้นที่ปิดถนนในวันหยุดเพื่อจัดทำโครงการถนนคนเดิน

ภายในเดือนมกราคม 2545 คาดว่าทั้ง 76 จังหวัดจะมีแผนที่โซนนิ่งสถานบริการทั้งหมด ในขั้นตอนที่ 2 นี้จะออกเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่สถานบริการทั้ง 76 จังหวัดได้เสร็จสิ้น ภายในเดือนมิถุนายน 2545

ขั้นตอนที่ 3 แก้ไข พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 เตรียมเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรในเดือนกุมภาพันธ์ 2545 แก้ไข 3 ประเด็น คือ

1. สถานบริการทุกประเภทต้องขออนุญาต
2. เพิ่มค่าธรรมเนียมจากปีละ 1,000 บาท เป็น 50,000 บาท
3. เจ้าของสถานบริการมีหน้าที่ตรวจบัตรประชาชนผู้ใช้บริการ

ขั้นตอนที่ 4 เร่งรัดกรมการผังเมือง รวมให้ครบ 76 จังหวัด เพราะขณะนี้กรมการผังเมืองประกาศผังเมืองรวม ได้เพียง 2.7 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ อีก 97 เปอร์เซ็นต์ไม่มีผังเมืองรวมเพื่อกำหนดพื้นที่ปลอดภัยพื้นที่อันตรายและพื้นที่พักผ่อนให้แก่ประชาชน

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำโครงการสร้างสำนึกรักชาติรักแผ่นดิน ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ ตลอดจนนักการเมืองให้เกิดความรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม

ผลสำเร็จของนโยบายคุณภาพสังคม

ร.ต.อ. ประชัย กล่าวถึงผลสำเร็จของนโยบายจัดระเบียบสังคมด้วยความเชื่อมั่นว่า ภายใต้ พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 จะสามารถจัดระเบียบสถานบริการในพื้นที่กำหนดและเกิดผลการจัดระเบียบสังคมที่ชัดเจน 3 เรื่องคือ

1. เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีเข้าสถานบริการไม่ได้
2. ยาเสพติดลดลงจนเกือบหมด
3. โฉว้ลามก อนาจาร จะต้องไม่มี

จุดสำคัญอย่างยิ่งที่จะชี้ความสำเร็จของนโยบายคุณภาพธุรกิจ คือความพอใจของลูกค้า (client satisfaction) ส่วนนโยบายคุณภาพสังคมวัดความสำเร็จโดยดูจากความพอใจของประชาชน (public satisfaction) เป็นข้อมูลย้อนกลับมา

ร.ต.อ. ประชัย กล่าวถึงฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายต่อต้านนโยบายจัดระเบียบสังคมของท่านว่ามีทั้งส่งก้อนอิฐและดอกไม้มาให้ นอกจากนี้ไปรษณียบัตรกล่องใหญ่แล้วยังรวมถึงสติ๊กเกอร์เล็ก ๆ ติดอยู่หลายจุดในกระทรวงมหาดไทยด้วยความที่กินใจพ่อแม่ของลูกทุกคนว่า “ลูกเราเราหวังนัก เราจึงรักท่านประชัย”

สังคมไทยในอดีตมีคุณภาพสังคมอย่างไร

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อใช้ธรรมะในพระพุทธศาสนาเป็นแกนนำในการดำเนินชีวิต เรือนไทยในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นบ้านไม้หลังเล็กอาคารขนาดใหญ่คือวัดที่สร้างขึ้นจากสมบัติส่วนตัวของชาวบ้านร่วมกันเสียดสละสร้างขึ้นเพื่อทำนุบำรุงศาสนา ใช้เป็นสถานที่บวชเรียนอยู่ในเพศบรรพชิต ฝักคนเป็นผู้มีปัญญาสืบสานสังคมไทย ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยการนำค่านิยมตะวันตกเข้ามาโดยไม่กั๊กกรอง นักธุรกิจต้องการผลประโยชน์และกำไรสูงสุด จึงเสนอผลตอบแทนให้แก่ผู้มีอำนาจเพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ โดยไม่คำนึงว่าถูกต้องหรือไม่ ระบบการเมืองกลายเป็นสถาบันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ขณะที่ประชาชนปล่อยปละละเลยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่สนใจว่าการเมืองมีส่วนสำคัญต่อชีวิตตัวเองอย่างไร

ในขณะที่สังคมไทยไม่ได้สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพราะผู้มีอำนาจมองแต่ผลประโยชน์ของตัวเองขาดจิตสำนึกที่จะเสียดสละเพื่อชาติอันเป็นมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้มอบไว้

หากเรามองย้อนไปในประวัติศาสตร์จะพบว่าพระมหากษัตริย์ไทยเป็นผู้รักษาชาติไทยไว้ด้วยความเสียดสละและออกรบกับศัตรูของแผ่นดิน เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงดาบ “พระแสงดาบคาบค่าย” ปีนค่ายขึ้นไปรบกับพม่าอย่างกล้าหาญ ดังนั้นผู้นำสูงสุดจะต้องมองชาติเป็นหลักสละได้แม้แต่ชีวิตตัวเองเพื่อรักษาชาติไว้ เพราะถ้าเขารักและหวงแหนชาติเขาจะไม่คอร์รัปชันหรือนำทรัพย์สินสมบัติของชาติมาเป็นของตัวเองลงหรือคอร์รัปชัน แต่ปัจจุบัน “จิตสำนึกความรักชาติ” มีลดน้อยลง ข้าราชการมีการซื้อขึ้นซื้อตำแหน่ง นักการเมืองมีการซื้อสิทธิ์ ขาดเสียเมื่อชาติบ้านเมืองมีปัญหา ไม่มีใครยอมรับผิด ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ

ปัญหาสังคมปัจจุบันที่ท่านเป็นห่วงที่สุด

สังคมไทยในปัจจุบันเข้าสู่ยุคการพัฒนาประเทศโดยใช้วัตถุและปัจจัยภายนอกเป็นเงื่อนไขวัดความสำเร็จในที่สุดสังคมไทยก็เข้าสู่ยุคการแข่งขันทางวัตถุ โดยมีเป้าหมายคือสร้างควมร่ำรวย

ไม่ว่าวิธีไหนก็ตามจนเกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ ในธุรกิจเอกชนและหน่วยราชการ สังคมไทยกำลัง “กินตัวเอง” และคิดว่าตัวเองจะอยู่รอดแต่ท้ายสุดก็จะพังไปด้วยกันทั้งหมด

สังคมไทยกำลังหลงทาง มุ่งแต่จะเอาความร่ำรวย หูเหวรา โดยไม่ได้คิดสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ปลอดภัย เหมาะแก่การเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน ในที่สุดสังคมก็ตกอยู่ในอันตรายเต็มไปด้วยยาเสพติด บริการทางเพศ อาชญากรข้ามชาติ และบ่อนการพนัน เมื่อกำนิคมความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาถูกทำลายความเห็นแก่ตัวเข้ามาแทนที่ ในที่สุดปัญหาสังคมเหล่านี้ได้ย้อนกลับมาทำลายเด็กและเยาวชนของเราเอง ไม่มีใครดูแลพวกเขาในขณะที่สังคมไร้ระเบียบมากขึ้น ผังเมืองที่ดึงมาจัดทำไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 เกิดช่องว่าง ขอมให้มีการสร้างสถานบริการตรงไหนก็ได้ กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชน

ไม่มีประเทศไหนในโลกปล่อยให้เด็กอายุ 14-15 ปี เข้าเที่ยวสถานบริการดื่มเหล้าในผับ-เรค เปิดโอกาสให้เด็กใช้ยาเสพติดในที่สุดก็ครองสติไม่อยู่น่าไปสู่การขายบริการทางเพศ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รู้จะปราบอย่างไร เพราะสถานบริการแต่ละแห่งมีอิทธิพลคุ้มครองตัวเองเพื่อสนับสนุนให้ธุรกิจของตัวเองเหนือกว่าคู่แข่งและละเมิดกฎหมายได้

ทำไมจึงต้องจัดระเบียบสังคม

นโยบายจัดระเบียบสังคม คือแผนการดำเนินงานด้านสังคม ซึ่งเป็นแผนย่อยในยุทธศาสตร์การประกาศสงครามกับยาเสพติดของรัฐบาล ถามว่าทำไมผมจึงเริ่มจัดระเบียบสถานบริการซึ่งเป็นจุดเล็ก ๆ ของสังคมก่อนทำไมไม่ทำแผนงาน ด้านการเมือง การบริหาร และพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแผนใหญ่ให้เสร็จก่อนแล้วจึงดำเนินงานตามแผน

วิธีบริหารงานของผมเป็นการเริ่มต้นจากงานเล็กไปหางานใหญ่ เริ่มต้นจากงานง่ายไปหางานยากเริ่มต้นจากเรื่องใกล้ตัวก่อนจะออกไปสู่เรื่องไกลตัวเป็นหลักการบริหารงานสากลรูปแบบหนึ่ง ซึ่งง่ายกว่าการเริ่มต้นด้วยโครงการที่ใหญ่โตมโหฬารที่เพียงคิดถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ก็ยากแล้ว

“ผมขอยืนยันว่าตราใบที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผมจะทำงานนี้อย่างเต็มที่ เพราะถ้าทำสำเร็จจะมีคนรุ่นใหม่เข้ามาสานต่อโครงการแต่ถ้าล้มเหลวจะไม่มีใครกล้ามาทำต่อ”

ในเรื่องสถานบริการเราปล่อยให้ปะทะปะทะกันมานาน สมัยก่อนมีเพียงไม่กี่แห่ง เช่น ย่านราชดำเนิน และศาลาแดง ส่วนใหญ่เป็นไนท์คลับเพื่อพบปะเชิงสังคมของผู้มีฐานะในสังคมไม่ใช่แหล่ง

แม้สมมติให้หันมาหากกลุ่มเด็กที่มีฐานะ ไม่มีผู้ปกครองดูแลกลายเป็นธุรกิจหมิ่นล้างในปัจจุบันขณะที่กระทรวงมหาดไทยเก็บค่าธรรมเนียม ได้ปีละ 400,000 บาท เนื่องจาก พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 กำหนดให้เก็บค่าธรรมเนียมสถานบริการที่เปิดใหม่เพียง 1,000 บาทและค่าธรรมเนียมต่ออายุใบอนุญาตปีละ 500 บาท เราเสนอขอปรับค่าธรรมเนียมจาก 1,000 บาท เป็น 50,000 บาท ให้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจมีผู้เสนอเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราก้าวหน้าคือสถานบริการที่เปิดเพียงคืน ปิดดีหนึ่งและปิดดีสอง ให้เสียในอัตราที่แพงขึ้น เราจึงเสนอขอแก้ไข พ.ร.บ. สถานบริการซึ่งไม่เคยปรับปรุงมา 35 ปีแล้ว ทั้งเรื่องการจัดทำโซนนิ่งและการบังคับใช้กฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2545 นี้

ทำไมจึงเริ่มจัดระเบียบเด็กและเยาวชนก่อน

ในทัศนะของผมเห็นว่า เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มประชากรที่เราต้องดูแลรักษาให้ดีที่สุด เราจะได้เห็นว่าประเทศประชาธิปไตยทุกประเทศมีมาตรการปกครองและคุ้มครองเด็กของเขาмаก โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่อายุต่ำกว่า 20 ปี เขาควรได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีเข้ามารับมรดกที่ล้ำค่า คือ “ประเทศไทย” ที่เราจะมอบให้เขาดูแลต่อไปเหมือนดังเช่นเราได้ดูแลรักษาไว้จากบรรพบุรุษของชาติไทย

ประเทศไทยเป็นชาติเก่าแก่มี่เกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก ขณะเดียวกันเราต้องพัฒนาประเทศเพื่อแข่งขันในระดับสากลได้ เราจะเลี้ยงเด็กของเราอย่างไรให้มีปัญญาเฉลียว มีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัยและความรักชาติ

เป้าหมายของรัฐบาล คือต้องการยกระดับสังคมไทยสู่สากล จะทำสำเร็จได้ต้องยกระดับคนและคนที่คาดหวังว่าจะยกระดับได้เร็วและรับความรู้จากเราได้มากที่สุดคือ เด็กและเยาวชน หากเราเปรียบเทียบกับเด็กตะวันตกในวัยเรียนเมื่อมีเวลาเหลือจากการเรียน เขาทำรายงานและค้นคว้ารวมทั้งทำงาน เพื่อหาเงินเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย แต่เด็กของเรามีเวลาว่างบางส่วนไปเดินห้าง เข้าสถานบริการที่ใช้อยบายมุขเป็นแรงดึงดูดเด็ก ๆ ของเรา

ปว. 294 จะมีการนำมาใช้บังคับอย่างไร

มีผู้เข้าใจผิดว่าการนำ ปว. 294 (ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294) มาบังคับใช้เป็นการ “ห้ามเด็กออกนอกบ้าน” ความจริงไม่มีคำนี้อยู่ในกฎหมายฉบับนี้แม่แต่คำเดียว คำที่ถูกต้องบัญญัติไว้ว่า “ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน (22.00-04.00 น.) โดยไม่มีผู้ปกครอง” สาระสำคัญของกฎหมาย ไม่มีข้อความใดละเมิดสิทธิส่วนบุคคล คำว่าเด็กและเยาวชนในเวลานั้นคงจะเป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ปัจจุบัน คือ ต่ำกว่า 20 ปี มีข้อห้าม เช่น ห้ามเที่ยวเตร่ ห้ามเข้าช่องโสเภณีและบ่อนการพนัน ห้าม

คบบุคคลที่นำไปในทางเสื่อม เช่น แมงคา นักเลงหัวไม้ หรือถ้าจะไปก็ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง ถ้าเด็กทำผิดให้เรียกผู้ปกครองมารับตัวเด็กกลับไปและวางเงื่อนไขกับผู้ปกครอง เช่น ถ้าเด็กทำผิดอีกครั้งหนึ่งผู้ปกครองจะถูกปรับ เป็นต้น

แนวความคิดของกระทรวงมหาดไทยเราเห็นว่า ปว. 294 มีประโยชน์จึงควรนำมาปรับปรุงทันสมัยและบังคับใช้เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนของเรา รวมทั้งคุกกฎหมายฉบับอื่น เช่น ของ สยขญ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ) ซึ่งดูแลเด็กที่มีปัญหา และเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองในที่สุดอาจจะออกมาเป็นกฎหมายฉบับใหม่เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนไทย

ท่านนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณฯ ได้ให้ทรงนำความคิดในเรื่องเด็กและเยาวชนไว้ 2 ประเด็น คือ

1. ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ซื้อ เฮล้า เบียร์ บุหรี่
2. ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าไปในสถานที่ไม่สมควร

ความจริงทั้ง 2 ประเด็นนี้ เป็นหลักสากลมีตัวอย่างมากมายในประเทศที่เจริญแล้ว เช่น นิวซีแลนด์ ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่บ้านคนเดียวจะต้องจ้างที่เลี้ยง (baby sister) ดูแล ผู้ปกครองท่านหนึ่งมีลูกสาวเรียนปริญญาโทที่บอสตัน ไม่มี ID Card แต่ไปนั่งกินเหล้าจากแก้วของเพื่อน ถูกเจ้าของร้านเชิญออกนอกร้านทั้งคู่ ผมได้รับจดหมายฉบับหนึ่งจากคนไทยในซิดนีย์ บอกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ซิดนีย์ซื้อเฮล้าไม่ได้และจะเปิดขายหลัง 12.00 แม้แต่ตัวเองไปถึงร้านเหล้าเร็วไปหน่อยคือ ประมาณ 10 นาทีก่อนเที่ยง เจ้าของร้านไม่ขาย เธอขอร้องว่าขายเถอะเพราะเธอขี้เกียจรอ มีเพียงเราสองคนไม่มีใครรู้หรอก เจ้าของร้านตอบว่า “ไอ้ไม่มีใครรู้แต่ผมรู้” เพราะฉะนั้นนอกจากระเบียบแล้ว “วินัย” ของคนในชาติก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างสำนึกให้ปฏิบัติตามระเบียบนั้น

ทำไมจึงต้องใช้ความเด็ดขาด

นโยบายจัดระเบียบสังคม เริ่มเตรียมการดำเนินงานภายหลังการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ 10-11 มีนาคม 2544 ผมสั่งการให้ทุกจังหวัดดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล 3 ข้อ คือ ประกาศสงครามกับความยากจน ยาเสพติดและคอร์รัปชัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยระดับจังหวัดและนายอำเภอ เป็นประธานในระดับอำเภอ เมื่อเห็นว่าสั่งการไปแล้วนโยบายไม่เดินหน้าผมจึงเริ่มลงเดินลุยตรวจพื้นที่ด้วยตัว

เองจังหวัดไหนเดินทางตามนโยบายทั้ง 3 ข้อของรัฐบาลผมให้แต่้มบวก จังหวัดไหนไม่เดินตามนโยบายผมให้แต่้มลบ และเมื่อลงมาตรวจแล้วพบความผิดด้วยตัวเองแล้วต้องใช้ความเด็ดขาด เพราะถือว่า “ขั้นตอนนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการต่อสู้ปัญหายาเสพติด” เป็นการผิดวินัยร้ายแรง ลงโทษด้วยการ สั่งย้ายไม่พอสั่งให้ออกจากราชการสถานเดียว

ผมตรวจสถานบริการย่านโพธิ์สามต้น (ถนนอิสรภาพ) เปิดเป็นสถานบริการประเภทที่ 4 แต่มีการเดินร่า ซึ่งผิดประเภทไม่มีใบอนุญาต รวมทั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดใหม่พระเรนทร์ ซึ่งมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ. สถานบริการ กำหนดให้สถานบริการที่ต้องขออนุญาตห้ามตั้งใกล้วัด โรงเรียน สโมสร เยาวชน โรงพยาบาล และชุมชนที่อยู่อาศัย ผมจึงสั่งปิดทั้งหมดและย้ายผู้กำกับฯ หรือในจังหวัด อุดรธานีมีสถานบริการประเภทที่ 4 เต็มไปหมด แต่ภายในมีการเดินร่าและไม่มีใบอนุญาตผมเชิญผู้กำกับฯ และนายอำเภอมาพบให้แก้ปัญหานี้ให้ได้ ถ้าไม่ได้ผมจะหาคนที่ดีกว่ามาดูแลแทน

ผมไปหนองคาย พบเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 91 คน อยู่ในสถานบันเทิงกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กผู้หญิงและอายุต่ำที่สุดคือ 15 ปี มีอยู่ถึง 5 คน ผมถามเจ้าของสถานบันเทิงแห่งนั้นว่าคุณมีลูกไหม เขาตอบว่ามีรับเป็นผู้หญิง 2 คน ผมบอกเขาว่าคุณมีลูกสาวเหมือนผมแต่ทำไมคุณใช้เยาวชน ซึ่งเป็น “ต้นทุนของสังคม” เป็นเครื่องมือทำมาหากิน ถ้าคุณมีหัวใจของคนเป็นพ่อจริงคุณคงไม่ อยากให้ลูกของคุณตกเป็นเหยื่อของสังคมเช่นนี้หรอก ในที่สุดผมสั่งย้ายผู้กำกับการผู้กำกับฯ นายอำเภอ และปลัดอำเภอ ออกจากพื้นที่ไปแล้ว คงเหลือผู้ว่าฯ และรองผู้ว่าฯ ที่ต้องรับผิดชอบในกรณีนี้เป็น รายต่อไป ผมมองว่าคุณภาพสังคมไทยวันนี้อยู่ในภาวะวิกฤตต้องใช้ความเด็ดขาด ไม่ใช่ชั่วคราวซี ดีช่างสงฆ์ อยู่ไปวัน ๆ กลายเป็นว่าคนของเราไร้วินัย ผู้บังคับบัญชาต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยความเรียบง่าย

ผมรู้ดีว่าการจัดระเบียบสังคมเป็นงานที่ยาก ผู้มีอำนาจระดับรัฐมนตรีจะต้องลงมาเล่นเอง เพื่อใช้อำนาจรัฐ กฎหมาย และกำลังพล รวมทั้งต้องมีภาวะผู้นำระดับชาติอยู่ในตัวเอง เพื่อเอาชนะ ปัญหาและอิทธิพลต่าง ๆ ท่านประธานองคมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ให้คำแนะนำกับผม ว่างานของกระทรวงมหาดไทยเป็นงานที่ยากและเป็นงานที่หนักงานวันละ 8 น้อยไป อาจจะต้อง ทุ่มเทถึง วันละ 16 ชั่วโมง ผมกราบเรียนท่านไปว่าผมทำงานวันละ 24 ชั่วโมง และ 7 วันต่อสัปดาห์ แต่ไม่ใช่ทำคนเดียวผมสั่งการให้ทุกพื้นที่ทั่วประเทศช่วยกันทำงานเพราะภัยทั้งหลายเกิดขึ้น โดยไม่ บอกเวลาเรา

หากเรามุ่งสร้างคุณภาพ ธุรกิจ ซึ่งมีผลกำไรและสะสมความมั่งคั่งทางวัตถุเป็นเป้าหมายเพียงด้านเดียว โดยไม่มีใครเห็นความสำคัญที่จะสร้างสังคมให้น่าอยู่และปลอดภัยให้กับตัวเอง ตลอดจนลูกหลานของเราให้มีคุณภาพสังคมที่ดีสังคมไทยจะหลงทางและล่มสลายไปในที่สุด

เป้าหมายของนโยบายจัดระเบียบสังคม

งานของสังคมไม่เคยจบ งานของประเทศชาติก็ไม่เคยจบ สิ่งที่เราต้องการ คือสร้างสังคมที่ดึงดูดให้กับเด็กในวันข้างหน้า ที่เขาจะเติบโตมาแทนพวกเราและเลี้ยงเด็กของเราให้มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา ด้วยการหารูปแบบที่ดีให้เขาดูเป็นตัวอย่างหล่อหลอมให้เขาเป็นคนดี มีเป้าหมาย มีขวัญกำลังใจและมีแรงต่อสู้ เพื่อยกระดับสังคมไทยให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

สิ่งที่ผมหวังไม่ใช่สังคมไทยในอุดมคติ แต่เป็นสังคมโลกที่เขาก้าวหน้าไปแล้ว เราควรเดินตามให้ทันเพื่อสร้างสังคมที่มีระเบียบวินัย ด้วยคนในสังคมที่มีระเบียบวินัย ด้วยคนในสังคมที่มีจุดยืนและเสียสละเพื่อส่วนรวม สังคมที่มีวินัยไม่ใช่สังคมที่ต้องให้คนอื่นมายืมคุณ วินัยต้องเริ่มด้วยการคุมตัวเอง หมายถึง ต้องมีวินัยในตัวเอง

เมื่อสังคมมีระเบียบวินัย คนในสังคมจะมีสำนึกดีไม่ทำความผิด นักท่องเที่ยวที่มาเมืองไทย เขามาชื่นชมชาติและน้ำใจไมตรีของคนไทย ไม่มีใครอยากมาเที่ยวเรคหรือ RCA เมืองไทย เราสร้างสังคมที่ดีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องใช้อบายมุขช่วย

น่าชื่นใจที่พี่น้องประชาชนไม่ทอดทิ้งผมมีไปรษณียบัตรสนับสนุนนโยบายฯ กล่องใหญ่ส่งไปที่บ้าน ผมได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำศาสนาทั้ง อิสลาม พุทธ และคริสต์ ศาสนาทุกศาสนา พุฒเหมือนกันว่าหมคว่าการสอนศาสนา คือ สอนให้ละอบายมุขไม่ใช่เพิ่มขึ้น เหมือนทุกวันนี้

ท่านจะเขียน “นโยบายคุณภาพ” ให้สังคมไทยยึดเป็นหลักปฏิบัติอย่างไร

การทำงานต้องถามตัวเองว่าทำอะไรและทำเพื่อใคร ผมรู้สึกเสมอว่าผมกำลังทำเรื่องสำคัญอย่างยิ่งคือทำเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของเด็ก ที่จะเติบโตมาแทนที่เราในวันข้างหน้า เพื่อรับมรดกล้ำค่าของเราคือประเทศชาติ

ถ้าเราชินปล่อยคุณภาพสังคมให้เป็นอย่างนี้ต่อไปโดยไม่จัดระเบียบสังคมนอกจากจะสูญเสียเยาวชนที่ดีไปแล้วเราจะสิ้นชาติในที่สุด

จากนโยบายการจัดระเบียบสังคม โดยกระทรวงมหาดไทยนี้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการตั้งประเด็นการนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคม และมาตรการทางกฎหมายที่รัฐยาบได้ กำหนดไว้เพื่อนำมาใช้ โดยเริ่มตั้งแต่หลังการแถลงข่าวของ นายประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เมื่อเดือน พฤษภาคม 2544 (<http://www.moi.go.th>)

2. แนวคิดเรื่องการจัดระเบียบสังคม

ศิริรัตน์ แอดสกูล(2544) อธิบายว่า มนุษย์เราไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดก็ตาม มนุษย์จะต้องมีกฎเกณฑ์หรือกฎระเบียบอะไรบางอย่างในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสังคมจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นทุกสังคมจึงจำเป็นจะต้องมีการจัดระเบียบขึ้นไม่มากก็น้อย โดยปกติสังคมส่วนใหญ่มักจะมีการจัดระเบียบทางสังคมหลักใหญ่ๆที่คล้ายคลึงกัน แต่อาจจะมีส่วนปลีกย่อยบางอย่างที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสังคมนั่นเอง

ความหมายของการจัดระเบียบสังคม

การจัดระเบียบทางสังคม (Social organization) หมายถึงการทำให้เกิดความมีระเบียบขึ้นในสังคมมนุษย์ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวไว้ว่าการจัดระเบียบทางสังคมหรือองค์กรทางสังคม หมายถึง การจัดหน่วย หรือกลุ่มของสังคมเป็นส่วนย่อยอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงเรื่องเพศ อายุ เครื่องมือ อาชีพ ทรัพย์สิน เอกสิทธิ์ อำนาจ สถานภาพ ฯลฯ แต่ละส่วนย่อยมีหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยมีแบบอย่างกฎหมาย ระเบียบรวมถึงประเพณี เป็นแนวดำเนินหรือปฏิบัติ สังคมต่างๆเมื่อมองในแง่สังคมวิทยาสามารถตีความได้ว่า สังคมก็คือระบบองค์การที่ซับซ้อนนั่นเอง

มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดระเบียบสังคม

1. มนุษย์โดยทั่วไปมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกัน
2. มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบการแบ่งหน้าที่การทำงานในสังคม

3. มนุษย์มีลักษณะตามธรรมชาติที่สำคัญคือ การต่อสู้ การใช้อำนาจ และการขัดแย้งต่อกัน ตามปรัชญาของ Thomas Hobbes ดังนั้นสังคมจึงจำเป็นต้องมีระบบระเบียบเป็นแบบแผน ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

องค์ประกอบสำคัญของการจัดระเบียบสังคม

1. บรรทัดฐานทางสังคม(Social norms)
2. สถานภาพและบทบาท (Status & Role)

บรรทัดฐาน (Norms)

คำว่าบรรทัดฐาน (norms) หรือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) นี้ บางท่านใช้คำว่า ปทัสถาน แทนแต่ในที่นี้ใช้คำว่า บรรทัดฐาน ในความหมายของ norms เนื่องจากราชบัณฑิตได้กำหนดให้ใช้คำว่าบรรทัดฐาน

บรรทัดฐาน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆกับการเกิดสังคมมนุษย์และเป็นสิ่งที่คอยควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ทำให้มนุษย์ได้ทราบว่าเขาคควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้อง เหมาะสมกับสังคม อะไรคือสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ หรือเป็นข้อห้ามของสังคมซึ่งโดยปกติมนุษย์มักจะทำอะไรที่สอดคล้องกัน ทำในสิ่งที่ทุกคนในสังคมยอมรับร่วมกัน มักไม่ค่อยมีคนฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะการฝ่าฝืนหรือการเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคมนั้นมักจะได้รับ การโต้ตอบจากคนอื่นๆในสังคม อาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หรืออาจได้รับการลงโทษด้วยวิธีการต่างๆของสังคมก็ได้ ซึ่งลักษณะของการลงโทษจะหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับประเภทของบรรทัดฐาน และขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมอีกด้วย

โดยทั่วไปอาจสรุปได้ว่า บรรทัดฐาน คือมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่งๆซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังให้คนในสังคมปฏิบัติตาม

ประเภทของบรรทัดฐาน

Biersted นักสังคมวิทยาคนหนึ่งได้แบ่งประเภทของบรรทัดฐานไว้ 14 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ประเพณี สิ่งต้องห้าม (Taboos) สมัยนิยม(Fashion) ความนิยมชั่วครู่(fad) งานพิธี(ceremonies) พิธีกรรม (rites) มรรยาททางสังคม (etiquette) กฎเกณฑ์ (rules) ข้อบังคับ

(regulation) กฎหมาย (laws) วิถีชาวบ้าน (folkways) จารีต(mores) ข้อบัญญัติ (statues) และข้อตกลงหรืออนุสัญญา (conventions) (งามพิศ สัตย์สงวน,2534:86)

แต่โดยทั่วไปนักสังคมวิทยาจะแบ่งบรรทัดฐานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.วิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน (folkways) 2.กฎศีลธรรมหรือจารีต (mores) และ 3.กฎหมาย (laws)

1.วิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน (Folkways)

วิถีชาวบ้านเป็นมโนภาพ (concept) ที่ William G.Summer เป็นผู้สร้างขึ้นจากหนังสือที่มีชื่อของเขาชื่อว่า “Folkways”(1907)

วิถีชาวบ้าน หมายถึง บรรทัดฐานประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญน้อยในสังคม ทั้งนี้เพราะการ กระทำผิดวิถีชาวบ้านนั้นมีผลกระทบต่อส่วนรวมน้อย ไม่รุนแรง วิถีชาวบ้านเป็นสิ่งที่มนุษย์เราประพฤติปฏิบัติจนเป็นความเคยชิน ไม่รู้สึกกระดากอาย ไม่ละอายใจ ไม่มีใครมาบังคับให้กระทำ เช่น การสวมรองเท้าเมื่อออกจากบ้าน การคั้นน้ำจากแก้ว การใส่ชุดดำไปงานศพ เป็นต้น นอกจากนี้ นักสังคมวิทยาส่วนมากเห็นว่าวิถีประชายังเกี่ยวกับประเพณีต่างๆอย่างมาก จึงให้ความหมายคำว่าวิถีประชาและประเพณีเหมือนกัน

ลักษณะทั่วไปของวิถีประชา

- 1.วิถีประชาเกิดขึ้นเองโดยไม่มีใครวางแผนไว้ล่วงหน้า
2. วิถีประชาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความเคยชิน หรือการกระทำจนเป็นนิสัย
- 3.วิถีประชาเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถบอกที่มาได้ หรืออาจเป็นที่ต้องห้าม หรือข้อห้ามในการปฏิบัติได้
- 4.วิถีประชาอาจมีลักษณะเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ หรืออาจเป็นที่ต้องห้าม หรือข้อห้ามในการปฏิบัติได้
- 5.วิถีประชาเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและคาดหวังให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติตาม
- 6.หากใครฝ่าฝืนวิถีประชาก็มีบทลงโทษเหมือนกันแต่ไม่รุนแรงมากนัก เช่น หัวเราะเยาะ พุดจาถากถาง มองหน้า ซุบซิบนินทา เป็นต้น

2.จารีตหรือกฎศีลธรรม (Mores)

Summer เป็นผู้ให้มโนภาพ (concept) นี้เช่นกันในหนังสือ Folkways ของเขา จารีตต่างจากวิถีประชาเพราะมีศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นกฎของสังคมที่กำหนดว่าการกระทำใด

ถูก การกระทำใดผิด การกระทำอย่างไรจึงจะเรียกว่าทำดี ทำอย่างไรจึงจะเรียกว่าทำชั่ว ดังนั้นการฝ่าฝืนจารีตจึงมีความรุนแรงกว่าวิถีประชา เพราะมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นในสังคมไม่มากนักน้อย ผู้ที่ฝ่าฝืนจึงต้องได้รับการลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรงตามไปด้วย เช่น การประชาทัณฑ์ การเลิกคบค้าสมาคม ไม่พูดด้วย ถูกขับไล่ ถูกทรมาณ ถูกทำให้พิการ เป็นต้น การกระทำที่ผิดจารีต เช่น การแซงคิวผู้อื่น การคัดลอกบทความผู้อื่นโดยไม่มีคำอ้างอิง การประกอบอาชญากรรมทุกประเภท เปิดเผยความลับของผู้อื่น การที่ลูกเนรคุณพ่อแม่ หรือการทำพินัยกรรมยกสมบัติให้แมวหมา ซึ่งในสังคมอเมริกันถือว่าผิดจารีต เป็นต้น จารีตบางอย่างมีลักษณะเป็นข้อห้าม (taboo) คือ ห้ามไม่ให้กระทำบางอย่างที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น ห้ามพ่อมีความสัมพันธ์ทางเพศกับลูกสาว หรือแม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับลูกชาย การห้ามกินเนื้อมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งข้อห้ามในเรื่องนี้ค่อนข้างที่จะเป็นข้อห้ามสากล จารีตมิใช่เป็นเพียงแค่ข้อห้าม บางครั้งก็เป็นข้อควรปฏิบัติด้วยเช่นกัน เช่น เราต้องช่วยเหลือผู้อื่น เราต้องกตัญญูแก่ผู้มีพระคุณ

Summer (อ้างในสุพัตรา สุภาพ,2538:21) กล่าวว่าจารีตเป็นการปฏิบัติที่พอจะเชื่อได้ว่าสร้างสวัสดิภาพแก่สังคม นอกจากนี้จารีตก็เหมือนกับวิถีชาวบ้านในแต่ละแห่งย่อมไม่เหมือนกัน เพราะมีคุณค่า (Value) ที่ยึดถือต่างกัน

ลักษณะสำคัญของจารีต

- 1.จารีตมักจะเปลี่ยนแปลงยากกว่าวิถีประชา
2. จารีตเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพของคนในสังคมมากกว่าวิถีประชา
- 3.จารีตมีการลงโทษที่รุนแรงกว่าวิถีประชา
- 4.จารีตอาจเป็นที่มาของกฎหมายได้
- 5.จารีตอาจใช้แทนกฎหมายได้ในบางสังคม
- 6.จารีตและวิถีประชานั้นมีลักษณะคล้ายกันตรงที่ว่า เป็นสิ่งที่รู้กันอยู่ทั่วไปในสังคม แต่ไม่ทราบว่ามีต้นกำเนิดมาตั้งแต่เมื่อไหร่ และเกิดขึ้นมาโดยไม่มีกรวางแผนไว้ล่วงหน้า และมีลักษณะเปลี่ยนแปลงค่อนข้างยาก
- 7.ทั้งจารีตและวิถีประชามีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มแต่ละสังคม

3. กฎหมาย (Laws)

ถึงแม้ว่าในบางสังคมจะมีวิถีประชาและจารีตแล้วก็ตาม แต่สังคมก็ยังมี ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสังคมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สังคมมีขนาดใหญ่มากขึ้น มีคนมากขึ้นนั่นเอง ทำให้วิถีประชาและจารีตไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างทั่วถึงและชัดเจน

กฎหมายโดยปกติจะมีอยู่แต่ในสังคมที่มีการจัดระเบียบทางการเมืองแบบรัฐบาลเท่านั้น ในสังคมขนาดเล็ก เช่น สังคมดั้งเดิมจะไม่มีรัฐบาล จึงไม่มีกฎหมายใช้บังคับ

กฎหมายที่ดีจะต้องเป็นกฎหมายที่ทันต่อเหตุการณ์สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และควรมีลักษณะสอดคล้องกับวิถีประชาและจารีตที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติกันอยู่ แต่ไม่ได้หมายความว่ากฎหมายที่มีลักษณะขัดแย้งกับจารีตและวิถีประชาจะล้มเหลวในการบังคับใช้เสมอไป เนื่องจากปัจจุบันนี้สังคมมีกลไกต่างๆ มากมายที่จะบังคับสมาชิกของสังคมให้ทำตามกฎหมายโดยสิ้นเชิงได้

นอกจากนี้กฎหมายอาจมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น ประเทศอังกฤษ กฎหมายจะมีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตประเพณี

ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย

1.กฎหมายสามารถใช้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพมากกว่าวิถีประชาและจารีต กล่าวคือ กฎหมายมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการเอาคนผิดมาลงโทษได้ เช่น ตำรวจ ศาล กรมราชทัณฑ์

2.กฎหมายสามารถบอกระดับต่างๆของความผิดได้ว่า การกระทำผิดลักษณะใดเป็นการกระทำผิดระดับเล็กน้อย การกระทำผิดลักษณะใดเป็นการกระทำผิดมาก

3.กฎหมายมีบทลงโทษที่ชัดเจนกว่าวิถีประชาและจารีต กฎหมายสามารถกำหนดได้ว่าการกระทำผิดลักษณะใดต้องเสียค่าปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต

4.กฎหมายเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติเหมือนกันอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีข้อยกเว้น ทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายได้ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จะอ้างไม่รู้ไม่ได้ ซึ่งประเด็นนี้จะเห็นว่ามี ความชัดเจนกว่าวิถีประชาและจารีต เพราะวิถีประชาและจารีตบางอย่าง

คนอาจจะละเลยไม่ยอมปฏิบัติตามก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสังคมใหญ่อย่างสังคมเมืองทั่วไป ซึ่งคนมักจะละเลยการปฏิบัติตามวิถีประชาและจารีตกันเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับสังคมชนบท ซึ่งค่อนข้างจะยึดมั่นในวิถีประชาและจารีต มากกว่าคนในสังคมเมือง

5.กฎหมายสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไข ได้ง่ายและรวดเร็วกว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีประชาและจารีต

6.กฎหมายมีความชัดเจนเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติมากกว่าวิถีประชาและจารีต เช่น ให้ทำอะไร อะไรคือข้อห้าม อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ ในสถานการณ์ต่างๆ

บรรทัดฐานกับการควบคุมทางสังคม

สังคมใดก็ตามหากสมาชิกปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ แต่ถ้าหากสมาชิกของสังคมไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม สังคมนั้นก็จะอยู่ในสภาพไร้บรรทัดฐาน คือ สภาพที่บุคคลปฏิบัติตนออกนอกกลุ่มนอกทาง ไม่อยู่ในกรอบของบรรทัดฐาน ฉะนั้นสังคมจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมทางสังคมขึ้น

การควบคุมทางสังคมเป็นกลไกที่สำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้สังคมคงอยู่ได้ มีการควบคุมทางสังคมวิธีหนึ่งคือ การ Sanction ซึ่งแปลว่าสิทธิฐานุมัติ หรือ ทางบังคับ (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2532: 320) sanction เป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐานทางสังคม ในแต่ละสังคมจะมีเกณฑ์ในการ Sanction ต่างกัน Sanction อาจเป็นการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำดีหรือปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม หรืออาจเป็นการลงโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม หรือกระทำความผิดก็ได้ การให้รางวัลอาจเป็นการยิ้ม ประทับมือ ให้ของรางวัล ให้เกียรติบัตร ให้ตำแหน่ง ให้ยศ เรื่อยไปจนถึงการให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ก็ได้ ส่วนการลงโทษ อาจเริ่มตั้งแต่การมองหน้า การตบตี การหัวเราะเยาะ การขูขิบนินทา การขับไล่ ประชาทัณฑ์ การปรับ จำคุก ตลอดจนการประหารชีวิต

Sanction มี 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ รูปแบบที่เป็นทางการ (formal) และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (informal)

Sanction ที่เป็นทางการ ได้แก่ การ sanction โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นการ sanction ที่มีรูปแบบที่ชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับ ความรุนแรงของการทำผิด เช่น ปรับ จำคุก ประหารชีวิต

Sanction ที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ การ sanction โดยสมาชิกของสังคมนั้นเอง เป็นวิธีการของสมาชิกในสังคมที่จะกระทำต่อผู้ที่กระทำความผิดวิถีประชาหรือจารีต ในกรณีที่กระทำความผิดวิถีประชา สมาชิก

สังคมหรือชุมชนนั้นก็จะมีบทบาท หักเราเยาะ มองหน้า หรือถูกตำหนิว่าเป็นคนแปลก
ประหลาด สุภาพ น่ารัก ซึ่งจัดว่าเป็นการ sanction ที่ไม่รุนแรงนัก เป็นเพียงการตำหนิเตือนเท่านั้น ส่วนการ Sanction ต่อผู้กระทำผิดจารีตวิธการ Sanction จะรุนแรงกว่าวิถีประชา เช่น ประชา
ทัณฑ์ จับไล่ออกจากหมู่บ้าน ไม่คบค้าสมาคมด้วย ในทางตรงข้ามหากใครทำดี ก็มักจะได้รับรางวัล
เช่น ได้รับคำชมเชย ได้รับสิ่งของรางวัล มีคนคบค้าสมาคมด้วย เป็นต้น

รูปแบบวิธีการ Sanction ของวิถีประชาและจารีต ถึงแม้จะไม่เป็นรูปแบบที่เป็นทางการ แต่
ในบางครั้งคนก็ยินดีที่จะปฏิบัติตามวิถีประชาและจารีต ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องการเป็นที่ยอมรับของ
สังคม ต้องการให้คนอื่น ๆ คบค้าสมาคมกับตนเอง ไม่ต้องการให้ใครดูถูกเหยียดหยาม หรือตำหนิ
เตือนตนเอง ฉะนั้นคนส่วนใหญ่จึงเกรงกลัว Sanction ของวิถีประชาและจารีตมากกว่ากฎหมาย

วิถีประชาและจารีตบางอย่างเป็นที่มาของกฎหมายได้ หากกฎหมายใดมีลักษณะไม่สอดคล้อง
กับวิถีประชาหรือจารีต ก็จะทำให้คนในสังคมนั้นไม่ยอมรับกฎหมายฉบับนั้น หรือกฎหมาย
ฉบับนั้นจะต้องยกเลิกไปใช้ไม่ได้ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายไม่จำเป็นต้องมีอำนาจในการ
บังคับใช้มากกว่าวิถีประชาและจารีตเสมอไป เพราะวิถีประชาและจารีตบางอย่างมีบทบังคับใช้มาก
กว่ากฎหมายบางอย่างก็ได้

ปัจจัยที่ทำให้เราปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม

สังคมมีกลไกบางอย่างที่จะบังคับให้คนปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมและคนส่วนใหญ่
ก็มักจะยอมปฏิบัติตามด้วย ทั้งนี้เพราะไม่มีใครต้องการถูกแยกออกจากกลุ่ม ไม่มีใครอยากให้คน
อื่นมาวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง และนอกจากนี้ยังกลัวการถูกลงโทษจากสังคมอีกด้วย มีปัจจัยหลาย
ประการด้วยกันที่ทำให้เราต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมได้แก่

1. เราทำตามเพราะได้รับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) มนุษย์เราได้รับการอบรม
สั่งสอนมาตั้งแต่เด็ก โดยให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมทีละเล็กละน้อย เป็นการ
เรียนรู้ตั้งแต่เด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ รู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร อะไรดี อะไรชั่ว
2. เราทำตามจนเป็นความเคยชินหรือเป็นนิสัย การทำสิ่งใดบ่อยๆ ซ้ำๆ ก็จะทำให้เกิดเป็น
ความเคยชินหรือ กลายเป็นนิสัยก็ได้ ทำได้เองโดยไม่ต้องมีความพยายาม ทำได้โดย
อัตโนมัติ เช่น การ สวมเสื้อ ดิครระคุม สวมรองเท้า พูดยาไฟเราะ สุภาพเรียบร้อย
 เป็นต้น

3. เราทำตามเพราะเห็นว่ามีประโยชน์ เราทำตามบรรทัดฐานนั้นๆ เพราะเห็นว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อตัวเรา เช่นการไม่ขับรถฝ่าไฟแดง การไม่ทุจริตในการสอบ การไม่แข่งคิวผู้อื่นในการซื้อตั๋วภาพยนตร์ เป็นต้น
4. เราทำตามเพราะต้องการแสดงความเป็นพวกเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน เช่น ใส่เสื้อเชียร์กีฬาสถาบันเดียวกัน กินข้าวด้วยมือเหมือนกัน พูดภาษาอีสานเหมือนกัน เป็นต้น การแสดงตัวพวกเดียวกัน โดยทำตามบรรทัดฐานเดียวกันสำคัญมากในหมู่นักวิจัย เพราะหากเราไม่ทำตามบรรทัดฐานของกลุ่มที่เราไปวิจัยอาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือหรือไม่ได้ข้อมูลก็ได้ หรืออาจถูกมองว่าเราเขาไม่ใช่พวกเดียวกัน ฉะนั้นการแสดงตัวเป็นพวกเดียวกันทำตามบรรทัดฐานเดียวกันจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น

โดยสรุปบรรทัดฐานทางสังคม เป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังให้สมาชิกปฏิบัติตาม และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แต่ในความจริงแล้ว สมาชิกในสังคมแต่ละสังคมก็มีทั้งคนที่ยอมปฏิบัติและคนที่ละเลยไม่ยอมปฏิบัติตาม ถึงแม้จะได้รับการลงโทษจากสังคมก็ตาม หากสังคมใดมีผู้ที่ไม่ยอมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมเป็นจำนวนมาก สังคมนั้นก็จะขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ นอกจากนี้ด้วยเหตุที่คนเราบางครั้งเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมหลายกลุ่ม หากบรรทัดฐานของแต่ละกลุ่มอาจจะมี ความแตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน บุคคลนั้นก็ต้องเลือกปฏิบัติตามบรรทัดฐานอันใดอันหนึ่ง ตามสถานการณ์หรือตามความเหมาะสม หากเราเปรียบเทียบบรรทัดฐานทางสังคมของแต่ละสังคม ในบางครั้งจะพบว่าบรรทัดฐานทางสังคมของแต่ละสังคมก็อาจมีบางอย่างที่ขัดแย้งกันก็ได้ เช่น สังคมหนึ่งเห็นว่า บรรทัดฐานนี้ดี อีกสังคมหนึ่งอาจจะมองว่าบรรทัดฐานนี้ไม่ดี ไม่เหมาะสมก็ได้ ฉะนั้นลักษณะเป็นสัมพัทธ์ (Relative) ลักษณะความขัดแย้งของบรรทัดฐานบางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติกันได้ และคงจะต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควรในการปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานของทุกกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่

สถานภาพ (Status)

สถานภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดระเบียบทางสังคมอีกประการหนึ่ง ทุกคนเกิดมาจะต้องมีสถานภาพ สถานภาพของแต่ละคนจะมีอย่างน้อยแตกต่างกันออกไป สถาน

ภาพเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นมาเพื่อให้เราสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ และช่วยให้สังคมเกิดความ เป็นระเบียบขึ้นได้

ความหมายของสถานภาพ

สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคม ตำแหน่งต่างๆก็จะกำหนด สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบแก่สมาชิก

ความสำคัญของสถานภาพ

ในสังคมประกอบไปด้วยผู้คนมากมาย ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันตลอดเวลา เช่น พ่อ แม่ กับลูก ครูอาจารย์กับลูกศิษย์ แม่ค้ากับลูกค้า ฯลฯ ในบางครั้งจะพบว่าบุคคลต่างๆในสังคม เรา อาจจะไม่รู้จักรักกันมาก่อน ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกัน ตัวกำหนดว่าบุคคลควรปฏิบัติต่อกัน อย่างไรจึงจะเหมาะสม

ในสถานการณ์บางอย่าง สถานภาพมีความสำคัญมาก เช่น การที่แพทย์ตรวจพบว่าหญิงคน หนึ่งตั้งครรภ์ หากหญิงคนนั้นเป็น “นาง” แพทย์ก็จะกล่าวว่า “ยินดีด้วยนะคะคุณกำลังจะมีบุตร” แต่ หากหญิงคนนั้นเป็น “นางสาว” แพทย์อาจจะไม่พูดประโยคเช่นนั้น เพราะมันอาจเป็นข่าวร้าย สำหรับคนที่ เป็น “นางสาว” ก็ได้

ฉะนั้นสถานภาพจึงมีความสำคัญมาก สังคมมีความสลับซับซ้อนมาก รูปแบบความ สัมพันธ์ก็จะมีลักษณะเป็นทางการ (Formal) และต้องใช้สถานภาพเป็นสื่อในการกระทำระหว่างกัน (Interaction)

ประเภทของสถานภาพ

Ralph Linton (อ้างในวัชรวิภา คลายนาทร, 2530:49) ได้แบ่งประเภทของสถานภาพไว้ 2 ประเภทดังนี้

1. สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดหรือสถานภาพที่ติดตัวมา (Ascribed Status) สถานภาพ ประเภทนี้เป็นสถานภาพที่สังคมเป็นผู้กำหนด เราเลือกไม่ได้ เป็นสถานภาพที่ได้มาตั้งแต่เกิด เรา เกิดมาก็มีสถานภาพที่ได้มาตั้งแต่เกิด เราเกิดมาเราก็มีสถานภาพทันที ได้แก่ ตำแหน่งทางเพศ เช่น เพศชาย เพศหญิง ตำแหน่งทางเครือญาติ เช่น เป็นลูกหัว ลูกคนสุดท้อง ลูก หลาน พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ตำแหน่งทางอายุ เช่น วัยทารก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ตำแหน่งทางเชื้อชาติ หรือ

สัญชาติ เช่น เป็นคนไทย จีน ญี่ปุ่น อเมริกัน ตำแหน่งตามสีผิวหรือผิวพรรณ เช่น ผิวขาว ผิวดำ ซึ่งลักษณะเรื่องสีผิวนี้นั้นในสังคมอเมริกันถือว่า ผิวขาวมีสถานภาพสูงกว่าผิวดำ ส่วนในอินเดียโบราณถือเป็นเรื่องของระบบวรรณะ (Caste system) ฉะนั้นในเรื่องสีผิวนี้นี้จึงเป็นตัวกำหนดชั้นของสังคมได้อีกด้วย

2. สถานภาพสัมฤทธิ์หรือสถานภาพที่ได้มาด้วยความรู้ความสามารถของบุคคล (Achieved Status) สถานภาพประเภทนี้ได้มาด้วยความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงเป็นสถานภาพประเภทที่บุคคลสามารถเลือกได้ เช่น ตำรวจ ทนาย แพทย์ ช่างนา เลขานุการ นายกรัฐมนตรี ฯลฯ ซึ่งสถานภาพประเภทนี้เป็นสถานภาพที่ได้มาภายหลังทั้งสิ้น ไม่ได้มาพร้อมกับตัวเราตั้งแต่เกิด

บทบาท (Role)

โดยปกติสถานภาพและบทบาทมักจะเป็นของคู่กัน กล่าวคือ เมื่อมีสถานภาพก็จะต้องมีบทบาทตามมาด้วย แต่ก็ไม่ใช่เสมอไป

ความหมายของบทบาท

บทบาทหมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรืออาจกล่าวได้ว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อจะได้มีการกระทำระหว่างกันได้รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ เช่น บทบาทพ่อแม่ สังคมก็จะคาดหวังไว้ว่าจะต้องเลี้ยงดูลูก เอาใจใส่ลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน ให้ความอบอุ่น แก่ลูก เป็นต้น

ลักษณะทั่วไปของบทบาท

1. โดยปกติบทบาทจะเป็นการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่งที่ครองอยู่เช่น เป็น แม่ก็มีหน้าที่เลี้ยงลูก ให้ความรัก ให้ความอบอุ่นแก่ลูก
2. บางคนไม่มีสถานภาพ แต่สามารถแสดงบทบาทได้ เช่น ไม่มีสถานภาพเป็นครู แต่สามารถสอนหนังสือได้ ไม่ได้เป็นพยาบาล แต่สามารถปฐมพยาบาลคนอื่นได้ ไม่ได้เป็นตำรวจแต่จับผู้ร้ายได้ เป็นต้น

4. บางครั้งอาจเกิดปัญหา บทบาทขัดแย้งกัน (Role Conflict) ด้วยเหตุที่บุคคลมีหลายสถานภาพมีหลายบทบาท ดังนั้น อาจทำให้บทบาทขัดแย้งกันได้ เช่น ผู้หญิงคนหนึ่งมีสถานภาพเป็นทั้งแม่และอาจารย์ของลูก หากลูกเรียนไม่ดีคะแนนไม่ดี แล้วแม่ให้คะแนนดีๆ ก็จะทำให้เสียบทบาทของความเป็นอาจารย์ที่ดี หรือหากแม่ให้คะแนนลูกไม่ดี แม่ก็จะเสียบทบาทของความเป็นแม่ที่ดีที่ไม่ช่วยลูกของคุณ เป็นต้น

4. เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรามีหลายบทบาทที่ต้องกระทำ ดังนั้นจึงทำให้เราไม่สามารถแสดงบทบาทได้ดีทุกบทบาท สภาพดังกล่าวนี้ทำให้เกิดความเครียด (Strain) ได้ John Biesanz & Mavis Biesanz (อ้างใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2534:102) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้โดย เสนอให้มี “บทบาทสำรอง” (Role Bargain) ขึ้น ซึ่งหมายถึงการเลือกแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งให้ดีที่สุดก่อน ส่วนบทบาทอื่นๆ ต้องผ่านไปก่อน หรือบางครั้งอาจจะต้องทิ้งบทบาทใดบทบาทหนึ่งไปเลย เช่น อาจารย์ผู้หญิงคนที่กำลังเขียนผลงานวิจัย ถ้าหากงานวิจัยไม่เร่ง เขาก็สามารถแสดงบทบาทของความเป็นแม่ได้อย่างเต็มที่ บทบาทของนักวิจัยก็เป็นบทบาทรองไป แต่ถ้าหากงานวิจัยเป็นงานที่เร่งมากต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด บทบาทของนักวิจัยก็ต้องแสดงอย่างเต็มที่ ส่วนบทบาทของความเป็นแม่ที่ดีก็จะต้องเป็นบทบาทรองไปก่อน

จากการศึกษาเรื่องการจัดระเบียบทางสังคมจะเห็นได้ว่าบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี สถานภาพที่ดี บทบาทที่ดี ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้สังคมมีระบบระเบียบมากขึ้น หากสังคมใดมีการกระทำระหว่างกัน (interaction) โดยไม่ยึดหลักการของบรรทัดฐานทางสังคม ติดต่อกันโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพและบทบาทก็อาจทำให้เสียระเบียบหรือไร้ระเบียบได้เช่นกัน

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า สิ่งที่สนับสนุนบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อให้คนทำตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบของสังคมนั้น ได้แก่ ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อทางสังคม และระบบสัญลักษณ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลหรือมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น และมีส่วนทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความสำคัญและสาเหตุของการจัดระเบียบสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพสังคมที่ไร้ระเบียบ จึงต้องทราบจากพื้นฐานหลักของการจัดระเบียบสังคม เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เพื่อจำแนกประเด็นเนื้อหา และระบุได้ว่าการจัดระเบียบสังคมเป็นอย่างไร

3.แนวคิดปฏิรูปสังคมสู่การพัฒนาประเทศ

เพื่อ “องคาพยพสังคม” ที่ถูกต้อง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2540) ได้อธิบายว่าแนวคิดการปฏิรูปสังคม คือ การขจัดอุปสรรคต่างๆ ของลักษณะสังคมที่ส่งผลร้ายต่อการพัฒนาประเทศ หรือการทำลาย”ตัวถ่วง” ทุกๆ ตัวที่เป็นเหตุให้ความก้าวหน้าของประเทศถูกขัดขวางไว้ อันเกิดจากพฤติกรรม ค่านิยมของคนในประเทศที่เป็นอุปสรรค การปฏิรูปสังคมดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยผ่านกระบวนการทางสังคม ด้านต่างๆ อย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่ การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านค่านิยมสังคมไทยที่พึงประสงค์ สังคมไทยควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนว่าค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยที่อยากให้ประชาชนทั้งประเทศมีนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้คนในสังคมยึดรากฐานปรัชญาความคิดที่ถูกต้องอัน ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ภายในปี 2563 ว่า

- สังคมไทยเป็นสังคมเป็นสังคมที่ซื่อสัตย์ ปราศจากการคอร์รัปชัน
- สังคมไทยมีการจัดระเบียบสังคมตามระบบคุณธรรม (merit system) คนที่คุณสมบัติเหมาะสมจะได้ดำรงตำแหน่ง ระบบอาวุโสและระบบอุปถัมภ์จะลดความสำคัญลง
- สังคมไทยเป็นสังคมที่คนไทยมีจิตสำนึกชอบ รู้จักใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการดำเนินชีวิต
- สังคมไทยเป็นสังคมที่ทำให้เกียรติและเห็นคุณค่าของผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน
- คนในสังคมเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องเคารพกฎระเบียบเป็นใหญ่ คนในสังคมมีวินัยและมีระเบียบ

-ฯลฯ

การเปลี่ยนค่านิยมของสังคมทำได้ผ่านการแก้ไขขององค์ประกอบต่างๆ ของสังคมดังต่อไปนี้

1.สถาบันครอบครัว ครอบครัวต้องสร้างประชากร “ผู้เข้มแข็ง” มิใช่”ผู้อ่อนแอ” การแก้ไขที่โครงสร้างครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเด็กต้องได้รับการพัฒนาด้านค่านิยมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข คู่แต่งงานควรได้รับความรู้เรื่องการอบรมดูแลบุตร การใช้ชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีถูกต้อง รัฐควรมีหลักสูตรครอบครัวศาสตร์ใส่สถาบันการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้คนในสังคมสามารถสร้างคนรุ่นต่อไปที่พึงประสงค์ได้

2.สถาบันการศึกษา ต้องเน้นการสอนให้คนรู้จักคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ประยุกต์ใช้เป็น แข่งขันและร่วมมือเป็น รวมทั้งต้องมีการถ่ายทอดค่านิยมที่ดีต้องผ่านครูอาจารย์ หลักสูตร สภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่ดีของคนในสังคม

3.สถาบันทางการเมืองควรมีการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้การเมืองมีความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนสามารถใช้สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานได้อย่างเต็มที่ ระบบการเลือกตั้งต้องสามารถคัดเลือกคนที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีลักษณะชีวิตที่ดี และมีค่านิยมที่ถูกต้อง เข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคมต่อไป รวมทั้งต้องสามารถโปร่งใสประชาชนตรวจสอบได้

4.สถาบันสื่อมวลชน มีบทบาทอย่างสูงในการถ่ายทอดและกำหนดค่านิยมให้กับคนในสังคม จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ร่วมมือในการเป็นผู้นำค่านิยมที่ถูกต้องถ่ายทอดสู่ประชาชน ผ่านทางรายการ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ นิตยสาร และสื่ออื่นๆ อย่างทั่วถึง

5.ผู้นำชุมชนต่างๆในสังคม การเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะชุมชนจะถ่ายทอดค่านิยมที่ถูกต้องให้คนในสังคมได้ ผู้นำชุมชนต่างๆในสังคมต้องได้รับการอบรมเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน

6.กติกาสังคมควรมีประสิทธิภาพและความศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันการจัดระเบียบสังคมไร้ประสิทธิภาพ คือ กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา และ ข้อกำหนดต่างๆที่สังคม ได้บัญญัติไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง เรียกได้ว่า “กฎ” ไม่เป็น “กฎ” เพราะ กฎไม่ได้เป็นใหญ่แต่กลายเป็น “คนเป็นใหญ่ พวกพ้องเป็นใหญ่ เงินเป็นใหญ่ ตำแหน่งฐานะ อำนาจเป็นใหญ่” มากกว่า จึงต้องมีการปฏิรูปสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กติกาสังคมมีความศักดิ์สิทธิ์ มีประสิทธิภาพและใช้ได้จริง เช่น การปฏิรูประบบราชการให้เกิดความโปร่งใส ประชาชนตรวจสอบได้ และมีความทันสมัยในการคัดเลือกคน เป็นต้น

การปฏิรูปสังคมเพื่อให้องคาพยพทุกส่วนของสังคมนั้นอยู่ในความเป็นระเบียบ และสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพจริง จำเป็นต้องมีการแก้ไข และศึกษาปัญหาในรายละเอียดอย่างลึกซึ้งเพิ่มเติมจากข้อเสนอข้างต้น เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม และลักษณะนิสัยคนในสังคม ที่ต้องแก้ไขรากฐานความคิดของคนในสังคมให้ถูกต้องและจำเป็นต้องสร้างองค์ประกอบมาตรฐานความถูกต้องให้ปฏิบัติได้จริง ผ่านกระบวนการทางสมองของสังคมที่นำไปสู่การควบคุมองคาพยพทั้งหมดให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในที่สุดจะส่งผลให้ภาพรวมของประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้าไปได้

จากแนวคิดเรื่องการปฏิรูปสังคมนี จะทำให้ผู้วิจัยทราบว่าหนังสือพิมพ์จะมีหน้าที่ในการส่วนช่วยทำให้สังคมดีขึ้น สงบขึ้นได้อย่างไร ทำให้ทราบถึงความจำเป็นในการจัดระเบียบสังคมที่จะทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นได้

4.แนวคิดเรื่องความสำคัญของสื่อมวลชนที่จะช่วยพัฒนาประเทศ

วิลเบอร์ แชมม (Wilbur Schamm,1964:127-144) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดเรื่องความสำคัญของสื่อมวลชนที่จะช่วยพัฒนาประเทศนี้ในหนังสือ Mass Media and National Development ว่า

1.เป็นยามตรวจสอบ (The mass media as watchman) คือการให้ข่าวสารและอธิบายเหตุการณ์ต่างๆารุดหน้าไปเพียงใด หน้าที่นี้สื่อมวลชนต่างๆก็ได้ทำหน้าที่อยู่แล้วซึ่งในการพัฒนาประเทศก็เช่นกัน ถ้าขาดสื่อมวลชนข่าวสารการพัฒนาประเทศก็จะถึงหมู่ประชาชนได้ช้ากว่ากำหนด ซึ่งผลอาจจะทำให้แผนการพัฒนาต่างๆล้มเหลวได้

2.เป็นผู้ก่อให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจ ส่งเสริมให้เกิดความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง (The mass media can widen horizons) สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการนำสิ่งใหม่ๆประชาชนได้รู้จัก และได้ทราบว่าผู้อื่นหรือสังคมอื่นเขาเป็นอย่างไร มองในแง่การพัฒนาแล้วก็เทียบเท่ากับว่าช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดี และช่วยทำให้ประชาชน แต่ละสังคมเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความอยากที่จะร่วมมือกัน

3.เป็นผู้ก่อให้เกิดความน่าสนใจ (The mass media can focus attention) หมายถึงว่า สื่อมวลชนจะเป็นผู้นำเอาสิ่งต่างๆมาทำให้เป็นที่น่าสนใจ ซึ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาสามารถสร้างสื่อมวลชนให้มีบทบาทที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นสิ่งที่น่าสนใจแก่ประชาชนได้

4.สื่อมวลชนสามารถสร้างความทะเยอทะยานให้กับประชาชนได้ (The mass media can raise aspirations) โดยจะเป็นผู้สร้างความทะเยอทะยานทั้งในส่วนตัวและชาติให้เกิดอยากอยู่กินดี หรือแสวงหาวิถีชีวิตที่ดีกว่า การที่คนเราพอใจในสิ่งที่เป็นอย่างจนเกินไปก็อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้า

5.เป็นผู้สร้างบรรยากาศของการพัฒนาให้เกิดขึ้น (The mass media can create a climate for development) ในที่นี้หมายถึงว่า สื่อมวลชนได้กระตุ้นและให้มโนภาพและความรู้แก่ประชาชนในด้านการพัฒนาต่างๆอย่างกว้างขวางซึ่งก่อให้เกิดความสนใจสิ่งต่างๆก่อให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งเป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่จะเป็นในอนาคตว่าควรจะเป็นดีกว่าปัจจุบันอย่างไร

6.ช่วยทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจในทางอ้อมทั้งในแง่ทัศนคติและค่านิยมต่างๆ (The mass media can help only indirectly to change strongly held attitude or valued practices)

สื่อมวลชนจะเป็นตัวกระตุ้นในทางอ้อมให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมเดิม ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครพิสูจน์ได้แน่ชัดว่า สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติที่ถูกฝังแน่นอยู่ในหมู่ประชาชนได้สำเร็จ แต่สื่อมวลชนก็เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงในทางอ้อม กระบวนการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้นต้องอาศัยสื่อบุคคลเป็นสื่อที่สำคัญ

7. ช่วยส่งเสริมการตัดสินใจโดยผ่านข่าวสารไปทางสื่อบุคคล (The mass media can feed the interpersonal channels) หมายถึงการกระจายข่าวสารผ่านสื่อมวลชนไปเพื่อวัตถุประสงค์ให้ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับเอาข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นไปถ่ายทอดอีกต่อหนึ่ง ซึ่งผลก็คือทำให้มีการตัดสินใจได้ดีขึ้น

8. สื่อมวลชนสามารถสร้างสถานภาพให้บุคคลได้ (The mass media can confer status) หมายถึงว่าสื่อมวลชนสามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่บุคคลได้ โดยอาจจะใช้วิธียกย่องหรือเอ่ยถึงอยู่เสมอ เท่ากับว่าสื่อมวลชนช่วยสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลซึ่งหมายถึงบุคคลผู้นั้นอาจจะกลายเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศต่อไปได้

9. สามารถขยายนโยบายของรัฐบาลให้เป็นที่เข้าใจหรืออภิปรายกันกว้างขวางขึ้นในหมู่ประชาชนแต่ละท้องถิ่นได้ (The mass media can broaden the policy dialogue) ความคิดเห็นหรือแนวนโยบายของรัฐบาลในการบริหารประเทศย่อมเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นของตนเองว่าจะมีแผนหรือนโยบายในการพัฒนาอย่างไร เมื่อสื่อมวลชนได้ช่วยขยายความหรือถ่ายทอดออกไปอย่างกว้างขวาง แล้วประชาชนก็ย่อมจะแสดงความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามได้ง่าย

10. สื่อมวลชนสามารถควบคุมหรือบังคับให้คนในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมได้ (The mass media can enforce social norms) สิ่งใดก็ตามที่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดไปจากบรรทัดฐานทางสังคม ถ้ายังไม่มีหรือนำมาตีแผ่กันในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวางแล้ว ทุกคนในสังคมก็ดูเหมือนว่าจะมีปฏิกิริยาคัดค้านหรือแสดงความไม่เห็นด้วยอยู่ในใจเท่านั้น แต่เมื่อใดก็ตามที่สื่อมวลชนนำมาตีแผ่สู่สาธารณชน การคัดค้านอย่างออกหน้า ก็จะเกิดขึ้นทันทีซึ่งเท่ากับว่าสื่อมวลชนได้ช่วยให้สังคมอยู่ในกรอบหรือบรรทัดฐานที่วางไว้ได้

11. สื่อมวลชนช่วยสนับสนุนการมีรสนิยมที่ดี (The mass media can help form tastes)

ในการพัฒนาประเทศ สื่อมวลชนจะเป็นผู้ที่จะช่วยทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง การกระทำบางอย่างอาจจะกลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัยหรือค่อนข้างจะไม่มี

วัฒนธรรม บางสิ่งบางอย่างสามารถบอกได้ว่า สิ่งเหล่านี้คือเอกลักษณ์ของชาติ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็น “คนไทย” เป็น “ของไทย” เป็นต้น

12. สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ฝังแน่นหรือค่อยๆเปลี่ยนทัศนคติบางอย่างให้มั่นคงขึ้น (The mass media can effect attitude lightly held, and slightly canalize stronger attitudes) จริงอยู่ว่ายังพิสูจน์ไม่ได้ว่าสื่อมวลชนโดยลำพังสามารถเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนแต่ก็มีหลักฐานบางอย่างที่แสดงให้เห็นว่า บางครั้งสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนทัศนคติที่ยึดกันอย่างไม่ฝังแน่นนักได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสิ่งแปลกใหม่ หรือเป็นทัศนคติที่สังคมสมัยใหม่เข้ามามีส่วนทำให้เกิดสภาวะการตัดสินใจขึ้นว่าจะปฏิบัติตามสมัยนิยมดีหรือจะยังยึดถือของเก่าดี ซึ่งในจังหวะนี้ถ้าสื่อมวลชนเสนอแนวทางที่ดีกว่า มีเหตุผลมีน้ำหนัก ก็อาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติได้

13. สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นครู (The mass media as teachers) หมายความว่าสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ให้การศึกษาให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำเนินชีวิตหรืออาจช่วยเสริมการสอนของครูให้ดีขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการพัฒนาสังคมทางหนึ่ง

5. แนวคิดเรื่องบทบาททั่วไปของการสื่อสารในสังคม

Lasswell (H.E. Lasswell อ้างใน เสถียร เขยประทับ ,2528 , เล่ม 1) นักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงกล่าวถึงบทบาทหลักของการสื่อสารในสังคมทุกสังคมไว้สามประการคือ (ก) ดำรงสิ่งแวดล้อม (ข) สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกของสังคม และ (ค) ถ่ายทอดมรดกทางสังคม จากชั่วอายุคนหนึ่งไปยังอีกชั่วอายุคนหนึ่ง ต่อมาได้มีนักวิชาการอีกหลายท่านกล่าวถึงบทบาทอื่นๆของการสื่อสาร หรือขยายความบทบาทที่ Lasswell กล่าวให้ละเอียดขึ้น เช่น Wright (C.Wright,1964) แนะนำให้รวมบทบาทในการให้ความบันเทิงไว้ในบทบาทของการสื่อสารด้วย (มีข้อนำสังเกตว่า บทบาทในการให้ความบันเทิงสามารถมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนา โดยช่วยกระตุ้นประชาชนให้เกิดความปรารถนาใหม่ในชีวิตและให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกกว้างขึ้น)

Lazarsfeld และ Merton (P.F.Lazarsfeld และ R.Merton,1972:554-578) เห็นว่าการสื่อสารมีบทบาทเฉพาะบางประการ เช่น ให้สถานภาพแก่ปัจเจกบุคคลหรือองค์กร และช่วยเอื้ออำนวยให้มีการบังคับใช้กาของสังคม

Cooley (C.H.Cooley ,1972:643-654) เห็นว่าการสื่อสารมีบทบาทกว้างๆสองประการ คือ (ก) ช่วยขยายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ให้กว้างและไกลขึ้น และ (ข) ช่วยเพิ่มความสามารถของมนุษย์ในการเผชิญกับปัญหาในสิ่งแวดล้อมของตน และมีบทบาทเฉพาะหกประการดังต่อไปนี้ (ก) ทำให้

อำนาจมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย (ข) ขยายการติดต่อกันทางสังคมให้กว้างขึ้น (ค) ทำให้สถาบันทางสังคมมีลักษณะเป็นสิ่งที่มิมีเหตุผลและมีความเป็นมนุษย์ (ง) ช่วยกระตุ้นให้เกิดเอกภาพทางความคิด (จ) ส่งเสริมให้เกิดการชอบสังคมหรือชอบคบค้าสมาคม และ(ฉ) ส่งเสริมการพัฒนาทั้งในลักษณะร่วมกันโดยกลุ่ม และในลักษณะปัจเจกบุคคล

นักสังคมศาสตร์บางท่านเห็นว่าสื่อในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนมีบทบาทในด้านลบสำหรับสังคมด้วย เช่น Mills (C.W. Mills,1959:311) เห็นว่าสื่อช่วยขยายหรือกระตุ้นการพูดคุยของกลุ่มปฐมภูมิ น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงกลุ่มปฐมภูมิเหล่านี้ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของผู้บริโภคสื่อในสังคมมวลชน เขากล่าวว่า ในสังคมเช่นนี้ซึ่งเสียงของเอกชนและกลุ่มประชาธิปไตยไม่มีความหมายนั้น สื่อจะสร้างภาวะที่เรียกว่าความโง่เขลาทางจิตใจขึ้น เพื่อที่ผู้นำที่มีอำนาจจะสามารถเข้าควบคุมประชาชนได้

บทบาทในด้านลบของสื่อในการสื่อสาร (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน) อีกสองประการที่มักได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอคือ (ก) การทำให้เกิดสภาพขาดเหตุผล โดยสื่อจะทำลายความสามารถในการรับรู้และในการใช้เหตุผลของผู้รับสื่อ และ (ข) การช่วยระบายออก โดยสื่อจะช่วยให้ทางออกแก่ประชาชนในการปฏิเสธความเป็นจริง และกระตุ้นให้มีชีวิตอยู่ในโลกของความไม่จริง

นอกจากนี้ยังมีนักสังคมศาสตร์บางท่าน เช่น Mosel (J.N.Mosel,1963:184-288) ให้ข้อสังเกตว่า การสื่อสารอาจมีบทบาทในการต่อต้านหรือขัดขวางการเปลี่ยนแปลง คือแทนที่จะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงกลับทำให้ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น

บทบาทเฉพาะของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศ

นักวิชาการส่วนใหญ่ที่เขียนเกี่ยวกับบทบาทเฉพาะของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศไม่ได้ให้รายละเอียดอะไรมากนัก เพราะฉะนั้นผู้เขียนท่านใดที่ให้รายละเอียดมากกว่าคนอื่น ๆ เราก็จะกล่าวถึงมากกว่าคนอื่น ๆ ในที่นี้ด้วย ในระยะแรกนักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาเป็นผู้นำในการศึกษาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศ ต่อมาภายหลังทั้งนักสื่อสาร นักจิตวิทยาสังคม นักมานุษยวิทยา นักการศึกษา และนักเศรษฐศาสตร์ต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาด้วย

Lerner (D.Lerner,1958) นักสังคมวิทยา กล่าวถึงบทบาทหลักของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศว่า

1. ช่วยสร้างความปรารถนาใหม่ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวัตถุ) ให้แก่ประชาชน
2. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ไปของสังคม
3. ช่วยสร้างผู้นำใหม่ (เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ) ที่สามารถแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง
4. สอน “ความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา” หรือสอนให้สามารถสวมบทบาท ของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้อยู่นอกเหนือประสบการณ์ประจำวันและ นอกกรอบสังคม

Pye (L.W.Pye,1963:3-23) นักรัฐศาสตร์ ให้ความสนใจอย่างมากกับบทบาทของการสื่อสาร ในการพัฒนาการเมืองในระดับชาติ เขาเห็นว่า การสื่อสารมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้การกระทำบางอย่างของปัจเจกบุคคลมีผลหรืออิทธิพลกระทบไปทั่วทั้งสังคม
2. ทำให้เห็นว่าการเมืองของมวลชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
3. กำหนดขอบเขตหรือแนวทางในการคาดหมายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และในการ จัดระดับความสามารถในการมองการณ์ไกลของผู้นำ
4. ช่วยให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทางการเมือง เจตนาและการกระทำของนักการเมือง
5. ช่วยในการกำหนดคกฏเกณฑ์ของสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่า อะไรเป็นเหตุ และอะไรเป็นผลของการกระทำในทางการเมือง และอะไรที่ผู้นำและผู้ตามสามารถ ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือมีเหตุผล

Spector (P.Spector,1964) เห็นว่าตลอดชีวิตของปัจเจกบุคคล การสื่อสารมีบทบาทเกี่ยวข้องกับ การพัฒนา คือ

1. ช่วยทำให้เกิดการคาดหมายในด้านวัตถุ และในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและจริยธรรม
2. ช่วยสร้างและรักษาสถาบันที่สนับสนุนพฤติกรรมที่ก้าวหน้าทันสมัย
3. ส่งเสริมการยอมรับนวัตกรรม
4. เพิ่มความสามารถของประเทศในการให้การศึกษาแก่ประชาชน และส่งเสริมทัศนคติ นิติย และทักษะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศของประชาชน

Davidson (P.M.Davidson,1965) กล่าวถึงบทบาทต่างๆของการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาดังนี้

1. ช่วยสร้างชาติขึ้นมาจากสิ่งปรากฏอยู่ในสภาพทางภูมิศาสตร์เท่านั้น
2. ช่วยเชื่อมกระบวนการต่างๆที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเข้าด้วยกัน เช่นการปรับปรุงด้านการศึกษา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการสร้างความรู้สึกรักในความเป็นชาติ
3. ช่วยสร้างผู้นำใหม่ซึ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนา
4. เร่งเร้าและส่งเสริมความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับนวัตกรรม
5. ทำให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง
6. ช่วยระดมประชาชนให้สนับสนุนโครงการพัฒนา
7. ช่วยให้ความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชน

บทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาดังกล่าวนี้ช่วยให้เราทราบว่า การสื่อสารสามารถทำอะไรเพื่อการพัฒนาได้บ้าง นักวิชาการที่กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารเหล่านี้อธิบายบทบาทบางประการอย่างละเอียด แต่ส่วนมากไม่ได้จัดจำแนกบทบาทต่างๆที่ตนกล่าวถึงอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการบางท่านที่พยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่องนี้ เช่น

Pool (I.S.Pool,1960) เน้นจินตภาพที่ต้องเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการพัฒนา Pool เชื่อว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนา จนอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นเสมือนคอขวดในกระบวนการพัฒนา ถ้าคอขวดติดตันการพัฒนาก็มีอุปสรรคไม่ไปอย่างรวดเร็ว ในการประเมินบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนา เขาปฏิเสธแนวความคิดที่ว่า ถ้าสามารถทำให้เงื่อนไขบางประการของการพัฒนาบรรลุเป้าหมายได้แล้ว การพัฒนาระบบการสื่อสารจะเกิดตามมาเองโดยอัตโนมัติ

ก่อนที่จะกล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศ Pool พยายามกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ของตนขึ้นก่อน แนวทางในการวิเคราะห์ของเขาก็คือ กำหนดคุณลักษณะของการทำให้ทันสมัย (Modernization) ในแง่ของค่านิยมและแบบแผนของพฤติกรรมบางอย่าง ตามแบบฉบับของคนในระบบสังคมที่ทันสมัยแล้ว ซึ่งมีลักษณะดังนี้

- (ก) มีระดับของความปรารถนา ศักยภาพ และวินัยสูง
- (ข) มีความปรารถนาในทางโลกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงสถานการณ์หรือเงื่อนไขทางด้านวัตถุ
- (ค) มีความสามารถในการกำหนดยุทธวิธีในระดับที่กว้าง
- (ง) มีความสามารถในการกำหนดยุทธวิธี โดยไม่ค่อยมีข้อขัดขวางจากประเพณี

นอกจากนี้เขายังกล่าวถึงหลักกว้างๆเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญของสังคมที่ทันสมัยอีกสามประการ คือ

- (ก) เมื่อการทำให้ทันสมัยปรากฏขึ้นทั่วสังคม สถานะโดยกำเนิดจะมีความสำคัญน้อยลง แต่บทบาทหน้าที่ หรือบทบาทที่มาจากความเชี่ยวชาญในวิชาชีพจะมีความสำคัญมากขึ้น
- (ข) สังคมที่ทันสมัยสามารถนำองค์กรที่ีได้รับการจัดระเบียบมาใช้ได้อย่างเต็มที่
- (ค) มีข่าวสารเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าที่สามารถเก็บไว้สามารถนำมาใช้ได้อีก

Pool เชื่อว่าก่อนที่การพัฒนาประเทศจะสามารถดำเนินต่อไปได้ จินตภาพบางประการที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาจะต้องถูกสร้างขึ้นภายในจิตใจของปัจเจกบุคคลก่อน เขาเห็นว่าบทบาทที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการสื่อสารในการพัฒนาประเทศก็คือ การสื่อสารสามารถช่วยสร้างจินตภาพที่จำเป็นเหล่านี้ขึ้นในจิตใจของปัจเจกบุคคลได้

Pool สรุปบทบาทหน้าที่สำคัญของการสื่อสารในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. ช่วยสร้างจินตภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การสื่อสารสามารถช่วยสร้างสิ่งต่อไปนี้ขึ้นในจิตใจของปัจเจกบุคคลได้โดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 จินตภาพของโลกทั้งโลก ของชุมชนที่อยู่นอกอาณาเขตของประเทศของตน

1.2 จินตภาพของส่วนของโลกที่พัฒนาแล้ว ทำให้เกิดการตื่นตัวในความจริงว่า การมีชีวิตที่ดีกว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ช่วยยกระดับความหวังของประชาชนให้สูงขึ้น

1.3 จินตภาพของชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผน ทั้งนี้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนมาแทน หรือมาล้มล้างการยอมรับ โชคชะตาที่ถูกกำหนดโดยพรหมลิขิต ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์

1.4 จินตภาพในประโยชน์ของการได้รับการศึกษาและการปลูกฝังทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อประชาชนจะได้ต้องการเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ จะได้ชื่นชมกับผลิตผลทางวัฒนธรรม จะได้ยอมรับบรรดาธิบายเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติตามหลักวิทยาศาสตร์ และเห็นว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมี

1.5 จินตภาพในความเป็นไปได้ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรูสึกว่า การพัฒนาเป็นโอกาสของความก้าวหน้าที่ไม่มีขอบเขตจำกัด และเป็นเรื่องปกติของชีวิต

2. ส่งเสริมให้เกิดความเต็มใจในการวางแผนและในการปฏิบัติการในระดับที่กว้าง

การพัฒนาระดับชาติย่อมไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าประชาชนในประเทศไม่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศจะต้องดำเนินไปในระดับที่ใหญ่โตหรือระดับมวลชน การอุตสาหกรรมและการค้าจะต้องเข้าถึงประชาชนนับจำนวนล้าน หน่วยงานของรัฐบาลและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานในด้านการศึกษาคงต้องเข้าถึงมวลชนนับจำนวนล้านเช่นเดียวกัน วัฒนธรรมของประเทศจะต้องมีความ “เหนียวแน่น” พอที่จะยึดส่วนต่างๆ ที่แตกต่างกันในเชื้อชาติและภาษาเข้าด้วยกัน พรรคการเมืองต้องมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระดับประเทศได้ทั้งหมดที่กล่าวนี้ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ถ้าปราศจากระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในความเป็นชาติ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการทำให้ประชาชนในแต่ละส่วนของประเทศมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกว่าต่างก็อยู่ในประเทศเดียวกัน แม้แต่ละส่วนของประเทศจะมีความแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม นอกจากนี้การสื่อสารยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างความเห็นในทางการเมืองที่แตกต่างกัน

4. ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสัญลักษณ์ใหม่ วัตถุใหม่ และสถานการณ์ใหม่ การที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งอย่างแท้จริงในวิถีชีวิตของชาติที่แท้จริงในวิถีชีวิตของชาติที่กำลังเปลี่ยนแปลงนั้น นอกจากประชาชนต้องเรียนรู้ค่านิยม เป้าหมาย บรรทัดฐานที่แตกต่างแล้ว ยังต้องเรียนรู้สัญลักษณ์ใหม่ วัตถุใหม่ สถานการณ์ใหม่ และความสัมพันธ์ใหม่ทางสังคมอีกมากมายที่การพัฒนาก่อให้เกิดขึ้น การสื่อสารมีอิทธิพลอย่างมากในการทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้

5. เป็นเครื่องมือหรือหนทางในการแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือสถาบันที่สนับสนุนการพัฒนา ถ้าต้องการให้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ของผู้นำทางความคิด กลุ่ม หรือสถาบันเหล่านี้ประสบผลสำเร็จ ประชาชนต้องเข้าใจและสนับสนุนบุคคลหรือสถาบันเหล่านี้ เมื่อบุคคลหรือสถาบันเหล่านี้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับประชาชนโดยผ่านช่องทางที่เสนอข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาของตนแล้ว อิทธิพลและความสำคัญของบุคคลหรือ

สถาบันเหล่านี้ที่มีต่อประชาชนก็ประชาชนก็จะถูกยกให้สูงขึ้นไปอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ Pool ยังเห็นว่า การสื่อสารช่วยขยายขอบเขตของความเป็นผู้นำในทุกระดับให้กว้างขึ้น

6. ช่วยถ่ายทอดข่าวสารข้อเท็จจริง และทักษะบางอย่างที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบทบาทเช่นนี้เป็นบทบาทที่เห็นชัดที่สุดของการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนในทุกๆ สังคม แต่บทบาทเช่นนี้จะมีความสำคัญเป็นพิเศษในประเทศด้อยพัฒนา

7. ช่วยกระตุ้นหรือชักนำไปสู่การกระทำ การวิจัยพบว่า อำนาจของสื่อมวลชนในการจูงใจให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นมีจำกัด การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพมากกว่าในกรณีนี้ อย่างไรก็ตามเราอาจนำสื่อมวลชนที่ไม่มีลักษณะเป็นส่วนตัวมาช่วยเสริมการสื่อสารแบบตัวต่อตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการได้

6.แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่น่าจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในสังคม โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันเป็นสังคมข่าวสาร คนในสังคมต่างพึ่งพาข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในอาชีพการงาน และชีวิตประจำวันทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์จะนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงที่น่าสนใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เพิ่งจะเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นมาเผยแพร่สู่มวลชน โดยการผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ จากการรวบรวม และเลือกสรร แล้วรายงานไปยังผู้รับสารในรูปแบบของการเขียนที่มีลักษณะพิเศษและน่าสนใจ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังถือเป็นสื่อมวลชนที่ยังครองความเป็นผู้นำในการเสนอข่าวสารได้อย่างเหนียวแน่น เนื่องจากไม่มีสื่อมวลชนใดสามารถเสนอข่าวได้ละเอียดและสมบูรณ์เท่าหนังสือพิมพ์ (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2507:1-8)

หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อที่ก่อกำเนิดมาจากสภาวะทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่บีบคั้นประชาชนในสังคมทำให้เกิดความรู้สึกต้องการเป็นอิสระจากการกดขี่ข่มเหงอย่างไม่เป็นธรรมของฝ่ายปกครองบ้านเมืองและประชาชนก็รู้สึกถึงสิทธิที่ตนเองพึงมี คือสิทธิในการรับรู้ข่าวสารต่างๆ ไม่เฉพาะเพียงแต่ข่าวสารที่มาจากแหล่งของรัฐบาลเท่านั้น ทั้งนี้เพราะหากได้รับข่าวสารมากก็จะช่วยในการนำไปใช้ตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงทำให้หนังสือพิมพ์พยายามพัฒนาทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนหรือเนื้อหาสาระให้ปรากฏสู่สายตาผู้

อ่าน จนทำให้เกิดความแตกต่างกันของหนังสือพิมพ์ และเกิดการแบ่งหนังสือพิมพ์เป็นประเภทต่างๆในสังคม

ประเภทของหนังสือพิมพ์

สำหรับการแบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์โดยอาศัยความเด่นจากการปฏิบัติภาระหน้าที่หลักที่แสดงออกมาทางเนื้อหาส่วนใหญ่ ซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆเสนอ สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งหนังสือพิมพ์ได้ 2 ประเภท (ศิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2536:10)

1.หนังสือพิมพ์ประเภทเน้นคุณภาพ (Quality Newspaper) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มุ่งเสนอเนื้อหาที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ (Need to know) ซึ่งได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวธุรกิจ ข่าวเศรษฐกิจการคลัง โดยจะเน้นการปฏิบัติภาระหลักในด้านการเสนอความคิดเห็นและอธิบายความหมาย ดังนั้นเนื้อหาจะเป็นบทความและข้อเขียนที่เป็นแบบอธิบายไขความ เช่นหนังสือพิมพ์ มติชน กรุงเทพธุรกิจ ไทยโพสต์ เป็นต้น

2.หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (Popular Newspaper) บางคนเรียกว่าหนังสือพิมพ์ปริมาณเพราะคนทั่วไปนิยมอ่าน เป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งเสนอเนื้อหาที่คนทั่วไปใคร่จะรู้ (Want to know) เพื่อไว้ประดับความรู้และให้ความเพลิดเพลิน เช่น ข่าวบันเทิง อาชญากรรม เป็นต้น โดยใช้ภาษาที่ใช้เป็นภาษาตลาด ตัวอย่างได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เป็นการยากที่จะแบ่งหนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภทอย่างเด่นชัด ทั้งนี้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้พยายามผสมผสานการเสนอเนื้อหาทั้งสองลักษณะคือทั้งเบาและหนักจึงได้มีการแบ่งหนังสือพิมพ์เป็นอีกประเภทหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพและประชานิยม หรือกึ่งคุณภาพและปริมาณ

สำหรับเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สามารถจำแนกรูปแบบได้ดังนี้

1.ข่าว (News) คือการรายงานเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจมิใช่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น แต่ข่าวจะเป็นเรื่องราวที่คนรายงานมาให้เราทราบ โดยสาระสำคัญของข่าวต้องเป็นเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว บรรณาธิการเห็นพ้องว่าประชาชนควรรับทราบ ส่วนปัจจัยที่จะทำให้ ข่าวนั้นมีคุณค่าและน่าสนใจขึ้นอยู่กับคุณค่าของข่าวอันได้แก่ ความสด ความเด่น ความใกล้ชิด และอื่นๆ รวมทั้งการพาดหัวข่าว นโยบายของหนังสือพิมพ์ ความรวดเร็ว ปริมาณเนื้อหา สำหรับประเภทของข่าวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ข่าวหนัก(Hard news) และข่าวเบา (soft news)

-ข่าวหนัก (Hard news) ซึ่งโฮเฮนเบิร์ก (Hohenberg,1978:226) เรียกว่าข่าวตรงไปตรงมา (Straight news) หมายถึงข่าวที่อุบัติขึ้นและได้รับการรายงานภายใน 24 ชั่วโมง หรือสั้นกว่า ซึ่งการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะใช้ลีลาการเขียนอย่างตรงไปตรงมาประกอบด้วยข้อเท็จจริงล้วนๆ ไม่มีอรรถาธิบาย นอกจากนี้ข่าวหนักจะมุ่งเสนอเหตุการณ์เป็นหลัก (Event centered news) เช่น อาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ เป็นต้น

-ข่าวเบา (Soft news) เป็นการเขียนข่าวที่เนื้อหานั้นไม่เน้นความรวดเร็ว ทันเวลา หรือมีเนื้อหาที่เป็นสารคดีในหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งเนื้อหานั้นปกติจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ที่เพิ่งจะเป็นข่าวด้วย ลักษณะการเขียนจะมีการอธิบายและแปลความหมาย ข่าวเบาจะมีการเขียนที่เน้นกระบวนการเกี่ยวเนื่อง (Progress-centered) ของข่าวมากกว่าเน้นเหตุการณ์ เนื้อหา ของข่าวใช้ลีลาการเขียนแบบสารคดี (Feature Stories) มาใช้แต่ยังยึดถือความถูกต้องเป็นพื้นฐานอยู่

2.บทความ สารคดี ความหมายของบทความจะเป็นได้ทั้งความเรียงที่เสนอเรื่องราวต่างๆ อันเป็นจริง เขียนด้วยท่วงทำนองที่จริงจัง เช่น บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์เหตุการณ์หรือเป็น เรื่องที่มุ่งเสนอความคิดเห็นเป็นสำคัญบนพื้นฐานของความเป็นจริง แต่ข้อเท็จจริงอยู่ในฐานะเป็น บันไดเพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

ส่วนสารคตินั้นเป็นงานเขียนที่ต้องเกี่ยวพันกับการเสนอข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับข่าว แต่สารคดีจะขยายความข้อเท็จจริงที่ข่าวได้เคยนำเสนอผู้อ่านไปแล้วให้กว้างและลึกขึ้น ด้วยการเสริมภูมิหลังและความรู้สึกนึกคิด อีกทั้งมีการนำภาพถ่าย ภาพวาดมาใช้ประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านและสร้างความเพลิดเพลินมากขึ้นด้วยกลวิธีการเขียนแบบนวนิยาย แต่ผู้อ่านยังคงรับทราบข้อเท็จจริงจากสารคดีได้ ทั้งบทความและสารคดี ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ นอกเหนือจากข่าว (มนต์ชัย นินนานนท์,2527)

3.คอลัมน์ประจำ ซึ่งเป็นข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีความยาวจำกัดอยู่ในเนื้อที่เฉพาะ มักจะลงชื่อผู้เขียนหรือนามปากกาและมีตำแหน่งหน้าประจำ เช่น คอลัมน์ชุมชนการเมือง เป็นต้น

4.บทบรรณาธิการ หรือบทนำ จะเป็นคอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการเพื่อแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบและยุติธรรม ความสำคัญของบทบรรณาธิการอยู่ที่ การแสดงออก สะท้อนถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์นั้นๆ (มาลี บุญศิริพันธ์,2527:7)

5. โฆษณา เป็นข้อความหรือรูปภาพเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่างๆ ทางธุรกิจหรือหน่วยงานใดๆ ไม่ใช่เกี่ยวข้องกับข่าวสารของเหตุการณ์ต่างๆ ถือเป็นรายได้สำคัญของหนังสือพิมพ์ (บุญเลิศ ศุภคิดถ, 2527:85)

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน และแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย โดยจำแนกบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ซึ่งวิเคราะห์จากการศึกษารูปแบบ ประเด็นหลัก ลักษณะในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม ซึ่งในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 6 บทบาท คือ

1. บทบาทในการให้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ ให้การศึกษาแก่ประชาชน หมายถึงการเสนอเนื้อหาในเรื่องดังกล่าวว่ามีเหตุการณ์อะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่อให้ข้อมูล ข่าวสารกับประชาชนโดยในเนื้อหาดังกล่าวไม่มีการแสดงความคิดเห็นใดๆของผู้รายงานข่าว เป็นลักษณะเชิงพรรณนา

2. บทบาทการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบสังคม หมายถึงการนำเสนอเนื้อหาโดยมีการให้แง่คิด ริเริ่มประเด็นต่างๆในลักษณะการชี้แนะ และกระตุ้นเตือนให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของส่วนต่างๆ อาทิ ข้อบังคับในนโยบายการจัดระเบียบสังคม การกระตุ้นให้ประชาชนเห็นประโยชน์ที่ได้รับ และการรณรงค์ให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

3. บทบาทในการขยายนโยบายของรัฐบาลให้เป็นที่เข้าใจ หมายถึงการให้สาระ ทางวิชาการ ในลักษณะการอธิบายความเกี่ยวกับการปฏิรูปสังคม(การจัดระเบียบสังคม)โดยใช้หลักการทางกฎหมาย การปกครอง ทางวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดระเบียบสังคม

4. บทบาทการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน หมายถึง การเป็นเวทีสาธารณะสำหรับฝ่ายต่างๆในการแสดงความคิดเห็น

5. บทบาทการทำให้สังคมมีความขัดแย้งน้อยลง หมายถึงการเสนอเนื้อหาที่ช่วยบรรเทาให้สังคมมีความขัดแย้งต่อเรื่องการจัดระเบียบสังคมน้อยลง

6. บทบาทการสร้างสถานภาพของบุคคล หมายถึงหนังสือพิมพ์สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่บุคคลได้ โดยอาจจะใช้วิธีการยกย่องหรือเอ่ยถึงอยู่เสมอ สามารถสร้างความสนใจให้แก่บุคคลผู้นั้น เช่น นายประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เป็นต้น

7. ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมของสื่อมวลชน

เทอดอร์ พีเตอร์สัน (Tehodor Peterson อ้างถึงใน เกษม สิริสัมพันธ์, 2513) ได้อธิบายถึงหน้าที่ต่างๆของหนังสือพิมพ์ตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม ได้มีการกำหนดภาระไว้ 6 ประการคือ

1. สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสาร การอภิปราย และได้แย้งเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆของส่วนรวม
2. เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชนเพื่อให้มีความสามารถปกครองตนเอง
3. ปกป้องสิทธิต่างๆของปัจเจกชนด้วยการทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล
4. สนับสนุนระบบเศรษฐกิจ สำหรับข้อนี้หน้าที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ก็คือจัดให้ผู้อ่านและผู้ขายสินค้าและบริการต่างๆได้มาพบกันด้วยการใช้สื่อในการโฆษณา
5. ให้ความบันเทิง
6. รักษาฐานะในทางการเงินของตนเองให้มั่นคงพอที่จักได้เป็นเสรีจากความกดดันต่างๆของบรรดากลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ เขายังได้กล่าวถึงความต้องการต่างๆของสังคมจากการปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ดังนี้

คณะกรรมการว่าด้วยการสื่อสารของรัฐบาลกลาง (Federal Communication Commission) ได้กำหนดความต้องการห้าประการที่สังคมปัจจุบันเรียกร้องจากหนังสือพิมพ์ ทั้งห้าประการนี้รวมกันแล้วย่อมเป็นมาตรการที่จะกำหนดการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์ มาตรการต่างๆดังกล่าวนี้มีได้กำเนิดริเริ่มมาจากคณะกรรมการ คณะกรรมการได้ระบุไว้ว่าส่วนใหญ่ได้มาจากวงการวิชาชีพและการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการสื่อมวลชน

ประการแรก ที่เรียกร้องจากวงการหนังสือพิมพ์ในสังคมปัจจุบันก็คือข้อเสนอ “เรื่องราวของเหตุการณ์ปัจจุบันซึ่งถูกต้องลึกซึ้งและหลักแหลม ในลักษณะซึ่งชี้ให้เห็นถึงความหมายของเหตุการณ์นั้นๆ” เพื่อที่จะสนองความต้องการข้อนี้ได้ หนังสือพิมพ์จะต้องมีความถูกต้องเที่ยงตรง หนังสือพิมพ์จะต้องไม่กล่าวเท็จ คณะกรรมการยังหมายความว่า หนังสือพิมพ์จะต้องระบุไปให้ชัดเจนว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง และส่วนใดเป็นความเห็น

วงการหนังสือพิมพ์เองก็มีความเห็นสอดคล้องเป็นส่วนใหญ่กับคณะกรรมการว่าสื่อมวลชนควรจะรักษาความเที่ยงตรงแน่นอน และควรจะแยกตัวเองออกจากความคิดเห็น เห็นจะไม่มีหลักฐานอันใดดีกว่าพัฒนาการของการรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมาที่จะเป็นพยานพิสูจน์ให้เห็นถึง

ความเห็นชอบพร้อมกันในเรื่องนี้ และพิสูจน์ให้เห็นความซื่อสัตย์ต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้นทุกที

ประการที่สอง คือ หนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่เป็น “เวทีของการแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อวิจารณ์” ข้อเรียกร้องประการนี้มีความหมายว่า หน่วยสื่อสารมวลชนใหญ่จะต้องคำนึงถึงว่า ตนเองเป็นสื่อร่วมกันในการเผยแพร่การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆของสาธารณชน ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะต้องมิกฎหมายบังคับให้สื่อมวลชนต้องยอมลงหรือเผยแพร่ข้อความของบุคคลทุกคนที่ต้องการจะแสดงความคิดเห็น หรือมิได้หมายความว่า จะต้องยอมให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเรียกร้องโดยถือเป็นสิทธิว่าสื่อมวลชนจะต้องเผยแพร่ทัศนะของตน พวกกันง่ายๆข้อเรียกร้องนี้หมายถึงการที่ยักษ์ใหญ่ในวงการหนังสือพิมพ์จักต้องยอมเสนอเรื่องราวทัศนะต่างๆที่ขัดกับตน ทั้งนี้โดยมิต้องสละทิ้งสิทธิของหนังสือพิมพ์นั้นๆ ที่จะสนับสนุนความคิดเห็นของตน หนังสือพิมพ์จักต้องพยายามเป็นตัวแทนของทัศนะที่สำคัญทุกฝ่าย ไม่ใช่แต่เพียงทัศนะต่างๆเท่าที่เจ้าของและผู้ดำเนินการสนับสนุนและเห็นพ้องด้วยเท่านั้น ในการปฏิบัติดังนี้หนังสือพิมพ์ตกอยู่ในความควบคุมของคนกลุ่มน้อยมากขึ้นทุกที ฉะนั้นปัจเจกชนที่มีความคิดเห็นจะใช้เพียงเสียงของตนแต่อย่างเดียว ตะโกนแสดงความคิดเห็นนั้นให้เข้าหูประชาชนที่ตนต้องการไม่ได้อีกแล้ว จะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารก็ไม่ได้อีกแล้ว และจะตีพิมพ์ความคิดเห็นเป็นเอกสารออกจ่ายแจกให้ผู้มีเกียรติภูมิเท่าเทียมกับเรื่องราวที่ได้ตีพิมพ์ในสื่อสารมวลชนก็ทำไม่ได้อีกต่อไปแล้ว

ประการที่สาม คือ จะต้องเสนอ “ภาพตัวแทนของกลุ่มต่างๆที่เป็นส่วนประกอบของสังคม” เรื่องนี้ก็เกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับสองเรื่องทีกล่าวมาข้างต้น ข้อเรียกร้องประการนี้ต้องการให้หนังสือพิมพ์ถ่ายทอดภาพที่ถูกต้องของกลุ่มทางสังคมเช่น กลุ่มชาวจีน และกลุ่มชาวนิโกร เพราะการตัดสินใจของคนเราเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยมักขึ้นอยู่กับว่าภาพตามความรู้สึกเกี่ยวกับชนกลุ่มนั้นเป็นไปในด้านดีหรือไม่ดี ถ้าภาพที่เสนอนั้นผิดพลาดก็อาจทำให้การตัดสินใจผิดพลาดไม่แม่นยำ ผู้ดำเนินการสื่อมวลชนส่วนใหญ่บางทีก็มีความเห็นสอดคล้องกับคณะกรรมการในหลักการ แม้จะไม่ได้นำไปปฏิบัติ บรรดาประมวลจริยธรรมของภาพยนตร์ วิทยุและโทรทัศน์ต่างมีข้อความที่เรียกร้องให้สื่อมวลชนเคารพในความรู้สึกในด้านเชื้อชาติ และความอ่อนไหวของอารมณ์ของกลุ่มต่างๆทางผิวพรรณและศาสนา บรรดาผู้ทำงานในวงการหนังสือพิมพ์และนิตยสารอาจกล่าวว่า ข้อเรียกร้องประการนี้ก็แฝงอยู่แล้วในความพยายามต่างๆของพวกคนที่จะรายงานเรื่องราวประจำวันให้ถูกต้องเที่ยงตรงและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

ประการที่สี่ คือ หนังสือพิมพ์จะต้องรับผิดชอบ “จัดเสนอและให้ความกระจ่างเกี่ยวกับเป้าหมายและค่านิยมต่างๆของสังคม” ผู้ประกอบวิชาชีพก็ควรจะยอมรับข้อเรียกร้องนี้อย่างไม่ค่อยดั่งเลือกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น นักข่าวก็อาจได้ว่าหน้าที่ประการหนึ่งของหน้าบรรณาธิการก็คือการจัดเสนอและการให้ความกระจ่างเช่นที่ว่านี้ ผู้สร้างภาพยนตร์และนักกระจายเสียงก็อาจชี้ไปที่ประมวลจริยธรรมของการปฏิบัติงานของตนซึ่งสนับสนุนให้สื่อเหล่านี้เคารพบรรดาค่านิยมอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันอยู่ แลพยายามถ่ายทอดคุณธรรมต่างๆตามประเพณีนิยม

ประการสุดท้าย คือ หนังสือพิมพ์จักต้องจัดให้มี “การเข้าถึงเรื่องราวต่างๆประจำวันได้อย่างเต็มที่” ในเมื่อพลเมืองทุกวันนี้ต้องการข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆมากกว่ายุคก่อนๆคณะกรรมการจึงเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมีการเผยแพร่ข่าวและความคิดเห็นให้กว้างขวาง เรื่องนี้วงการหนังสือพิมพ์ก็คงเห็นด้วยอย่างแน่นอน นอกจากความพยายามต่างๆของวงการหนังสือพิมพ์ที่จะเข้าถึงผู้อ่านให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นแล้วเกี่ยวกับ “เสรีภาพในเรื่องข่าวสาร” เมื่อนักข่าวได้ซาบซึ้งในความรู้ลึกเรื่องความรับผิดชอบก็ถือว่าสาธารณชนที่จะเข้าถึงข่าวสาร มีสิทธิเบื้องต้นที่จะได้รับทราบ และหนังสือพิมพ์เป็นตัวแทนของสาธารณชนที่จะขจัดอุปสรรคต่างๆซึ่งขวางกั้นการหลั่งไหลอย่างเสรีของข่าว

ในเรื่องทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน Mcquail ได้กล่าวถึงการกำหนดหลักสำคัญไว้ดังนี้ (Denis Mcquail, 1987:117)

1. สื่อมวลชนควรจะยอมรับและปฏิบัติตามข้อกำหนดในสังคมให้ลุล่วง
2. ข้อกำหนดเหล่านี้ถูกกำหนดโดยการสร้างมาตรฐานแห่งวิชาชีพของการให้ข่าวสาร, ข้อเท็จจริง, ความถูกต้อง, ความเป็นกลาง และสมดุลภาพ
3. ในการยอมรับและการนำข้อกำหนดเหล่านี้ไปใช้ สื่อมวลชนควรมีการตรวจสอบกันเองภายใต้กรอบแนวคิดของกฎหมายและสถาบันที่จัดตั้งขึ้น
4. สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยงอะไรก็ตามที่อาจจะนำมาซึ่งอาชญากรรม ความรุนแรง หรือความไม่สงบของประชากรหรือการทำให้ขัดเคืองต่อกลุ่มผู้เยาว์
5. สื่อมวลชนควรจะสะท้อนความแตกต่างของสังคม เข้าถึงความคิดเห็นที่หลากหลายและให้สิทธิในการโต้ตอบ
6. สังคมและสาธารณชนมีสิทธิที่จะคาดหวังในมาตรฐานที่สูงในการกระทำของสื่อมวลชน และสามารถให้เหตุผลในการเข้าแทรกแซงเพื่อความมั่นคงและความสงบของสังคมได้

7. นักหนังสือพิมพ์และผู้ที่มีวิชาชีพสื่อมวลชนควรจะให้คำอธิบายที่มีเหตุผลแก่สังคมให้ตีเท่ากับให้แก่ นายจ้างและตลาด

จากทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมของสื่อมวลชนดังกล่าว จะทำให้ทราบถึงความสำคัญที่หนังสือพิมพ์ตระหนักถึงการนำเสนอเนื้อหาการจรรยาบรรณสังคม ว่ามีอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนแล้ว ความรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำเสนอก็ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย

มีงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในช่วงเหตุการณ์สำคัญต่างๆ เช่น

กิตติยวดี นิลวรรณ (2537) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารในหนังสือพิมพ์ช่วงวิกฤติการเมืองไทยเดือนพฤษภาคม 2535 พบว่า หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิกฤติการณ์การเมืองของไทยเดือนพฤษภาคม 2535 ในทางที่สนับสนุนฝ่ายผู้ประท้วง สนับสนุนฝ่ายรัฐบาลไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และเสนอทางออกสันติในปริมาณแตกต่างกัน โดยปริมาณเนื้อหาในลักษณะที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด มีมากกว่าการสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยหนังสือพิมพ์แสดงบทบาทในการหยิบยกปัญหาขึ้นมาสู่สาธารณชนและได้รายงานเหตุการณ์ความคืบหน้าให้แก่ประชาชนทราบด้วยการเสนอเนื้อหาของข่าวสารประเภทข่าวในลักษณะการเสนอข้อมูล ความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องนำมาเสนอให้ประชาชนทราบมากที่สุด รองลงมาพบว่าหนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาสนับสนุนผู้ประท้วงมากกว่าการเสนอเนื้อหาสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเห็นได้ชัดจากบทความแสดงความคิดเห็น คอลัมน์ซุบซิบ จดหมายถึงบรรณาธิการ การ์ตูน และภาพ สำหรับการเสนอทางออกในทางสันตินั้น มีปริมาณมากกว่าการเสนอทางออกรุนแรง แต่นับได้ว่ายังมีปริมาณน้อยอยู่มาก อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์ได้พยายามประสานสังคมไม่ให้แตกสลายในระดับหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาการจรรยาบรรณสังคมในหนังสือพิมพ์ไทยคือ แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ในการรายงานเหตุการณ์ความคืบหน้าไปสู่ประชาชน และการนำเสนอความคิดเห็นของทั้งฝ่ายคัดค้านและสนับสนุนที่มีต่อการจรรยาบรรณสังคม รวมถึงการทำหน้าที่ทำให้สังคมมีความขัดแย้งน้อยลงด้วย

สำรวย มโนธรรม (2539) ศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐที่แสดงออกผ่านเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535 พบว่าในด้านการเสนอข่าวสาร สยามรัฐและไทยรัฐมีบท

บาทสำคัญในการเสนอข่าวสาร โดยให้นำหนักและความสำคัญกับการเสนอข่าวที่เกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองทั้งสามครั้งในสัดส่วนที่มากและมีการรายงานข่าวที่มีความโน้มเอียงไปทางกระแสการเรียกร้องของประชาชนมากกว่ารัฐบาล ในด้านบทบาทการแสดงความคิดเห็นนั้น พบว่าหนังสือพิมพ์ทั้งสองต่างแสดงความคิดเห็นโดยรวมสอดคล้องกับกระแสการเรียกร้องของประชาชน และในด้านบทบาทการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายสำคัญทางการเมือง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับพบว่าสยามรัฐในฐานะที่เป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพได้แสดงบทบาทเชิงการให้ข้อมูลข่าวสาร เชิงการแสดงความคิดเห็นและเชิงการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องและมีจุดยืนที่ชัดเจนมากกว่าไทยรัฐซึ่งมีลักษณะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ซึ่งทำให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับที่มีการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลที่แตกต่างกันไป สามารถนำมาเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบลักษณะการนำเสนอ บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในครั้งนี้ได้

บุญเลิศ สุกดิกล (2521) กล่าวถึงการทำหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองของสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนทั้งของเอกชนและรัฐบาลต่างเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองผิดพลาด การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ทางการเมืองต่างยึดมั่นอยู่กับข้อสันนิษฐานที่ว่าสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการชักจูงเพื่อโน้มน้าว เปลี่ยนแปลงทัศนคติในช่วงเวลาอันสั้น ลักษณะเนื้อหาของข่าวสารจึงเต็มไปด้วย “ความเห็น” “ทัศนคติ” และ “เกร็ดบันเทิง” ซึ่งทำให้เข้าใจได้ถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อการสื่อสารทางการเมือง อิทธิพลของสื่อมวลชนในการโน้มน้าวการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน ที่จะเกิดขึ้นได้ในกรณีการจัดระเบียบสังคมเช่นกัน

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางวิเคราะห์เนื้อหาส่วนต่างๆของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมเพื่อตอบคำถามนำวิจัยว่า หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอในประเด็นและรูปแบบใด ลักษณะการนำเสนอเป็นอย่างไร การทำบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนในสาระของเหตุการณ์ เพื่อสร้างเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบสังคม ช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ขัดแย้งต่อนโยบายนี้ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอเรื่องราวการจัดระเบียบสังคม ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน
2. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในประเด็นที่แตกต่างกัน
3. เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับเรื่องการจัดระเบียบสังคม เป็นการสนับสนุนมากกว่าการคัดค้าน
4. การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ แต่ละฉบับสะท้อนบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน
5. บุคคลในสังคมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมจากหนังสือพิมพ์ในเชิงสนับสนุน

นิยามศัพท์

1. การจัดระเบียบสังคม	หมายถึง การทำให้เกิดความมีระเบียบขึ้นในสังคมมนุษย์ การจัดหน่วยหรือกลุ่มของสังคมเป็นส่วนย่อยอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงเรื่องเพศ อายุ เครือญาติ อาชีพ ทรัพย์สิน เอกสิทธิ์ อำนาจ สถานภาพ ฯลฯ เป็นการแก้ไขข้อปฏิบัติที่ผิดพลาด กฎระเบียบที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์
3. หนังสือพิมพ์	หมายถึง หนังสือพิมพ์รายวัน สำหรับงานวิจัยนี้ได้แก่ มติชน ไทยโพสต์ ไทยรัฐ ข่าวสด
4. เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่มีการสนับสนุน	หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการสนับสนุนนโยบายการจัดระเบียบสังคมของบุคคลต่างๆที่ปรากฏในส่วนต่างๆของหนังสือพิมพ์ เช่น “เอกชนหนุน ประชัช โชนนิงบันเทิง”(กรุงเทพธุรกิจ)ซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือจากข่าว
5. เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่มีการคัดค้าน	หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการคัดค้านนโยบายการจัดระเบียบสังคมของบุคคลต่างๆที่ปรากฏ

6. บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

ในส่วนต่างๆของหนังสือพิมพ์ เช่น “สวดยับ โชนนิงบันเทิง จีมท. แก่ปัญหาปลายเหตุ” (สยามธุรกิจ 5 ต.ค.2544)ซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือจากข่าว

หมายถึง บทบาทที่หนังสือพิมพ์มีต่อการจัดระเบียบสังคม ได้แก่

6.1 ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้การศึกษา แก่ประชาชน ในเรื่องการจัดระเบียบสังคม

6.2 ปลุกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบสังคม

6.3 ขยายนโยบายของรัฐบาลให้เป็นที่เข้าใจ

6.4 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน

6.5 ทำให้สังคมมีความขัดแย้งน้อยลง

6.6 สร้างสถานภาพของบุคคล

6. รูปแบบ

หมายถึง การนำเสนอเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคม ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ข่าว บทบรรณาธิการ คอลัมน์ บทความแสดงความคิดเห็นหรือบทวิเคราะห์

7. ประเด็นในการนำเสนอ

หมายถึง ประเด็นหรือเรื่องราวต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

7.1 มาตรการด้านกฎหมาย ,พรบ.สถานบริการ, นโยบายของกระทรวงมหาดไทย,และการปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2515

7.2 ปัญหาสังคมไร้ระเบียบ เสื่อมโทรม

7.3 การเข้มงวด กวดขันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ

7.4 การเคลื่อนไหวของฝ่ายคัดค้านและ
สนับสนุน

7.5 ภัยของสังคมที่ตามมา เช่น คีดแอดส์, ทำแท้งเถื่อน ,ใช้เงินฟุ่มเฟือย ,คัมहेล้าเบียร์, ยาเสพติด, การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

7.6 อื่นๆ

8.บุคคลระดับผู้นำความคิดเห็นในสังคม

หมายถึง บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ซึ่ง เป็นบุคคลระดับผู้นำความคิดเห็นที่คนในสังคม แบ่งออกเป็น นักวิชาการ นักการเมือง นิสิต นักศึกษา นักหนังสือพิมพ์ และผู้ประกอบการสถานบันเทิง

กรอบแนวคิด “การนำเสนอเนื้อหาการจัดระเบียบสังคมในหนังสือพิมพ์ไทย”

